№. 84. ВТОРНИКЪ 30 Іюля. 30 Lipca. WTOREK №. 84.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie rs 10, Z przesyłką — 12. Półroczna: W Wilnie — 5, Z przesyłką — 6. Kwartalna: W Wilnie — 3, Z przesyłką — 3 k. 50. Miesięczna — 1. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

Часть Оффиціальная.

ВИЛЬНО, 27 ІЮЛЯ.

Въ виду совершающихся событій, день этотъ многознаменателенъ для здѣшняго края и останется навсегда памятнымъ для почитающихъ законъ и святость присяги, гнушающихся крамолой и ненавидящихъ мечтательныя стремленія, доводящія до изувѣрства и гибели. Въ этотъ день люди добра, правды и чести торжественно заявили свои благородныя вѣрноподданническія чувства. Помѣщики и дворяне Виленской губерніи, чрезъ посредство своего губернскаго предводителя дворянства, дѣйствительнаго статскаго совѣтника, камергера Домейко и избранной изъ помѣщиковъ депутаціи, представили главному начальнику края, генералу отъ инфантеріи Муравьеву всеподданнѣйшее, на имя ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА, письмо, въ которомъ, отвергая дѣйствія революціонной партіи, они чистосердечно и гласно заявляютъ, что составляя одно цѣлое и нераздѣльное съ Россіею, остаются навсегда вѣрноподданными ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и ввѣряютъ судьбу свою неограниченному милосердію АВГУСТѢЙШАГО МОНАРХА.

Вечеромъ, передъ представленіемъ въ театрѣ, исполненъ былъ гимнъ: „Боже, Царя храни!“, три раза повторенный по единодушному желанію публики. Послѣ театра, когда всюду зажглась иллюминація, представилась невидѣнное здѣсь около трехъ лѣтъ зѣлище: на Замковой горѣ сожженъ былъ фейерверкъ, устроенный офицерами л. гв. Преображенскаго полка и вся гора освѣщена бенгальскими огнями, что придавало видъ по истинѣ волшебный. Появленіе щита, съ вензеловымъ изображеніемъ Имени ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ, вызвало со стороны публики заявленіе особенной радости долго неумолкавшимъ „ура.“

Яркая, еще лучше бывшей 22 Іюля, иллюминація отличалась множествомъ щитовъ и вензеловыми изображеніями имени ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ. Многіе дома были убраны гирляндами изъ живыхъ цвѣтовъ; мѣстами изъ гирляндъ были также составлены вендзеля—все это было залито огнями.... На темномъ небѣ въ особенности ярко рисовались иллюминованные костелы.

Праздникъ, въ которомъ приняло участіе все населеніе Вильны, покрывавшее густыми толпами всѣ улицы до такой степени, что движеніе въ экипажахъ сдѣлалось затруднительнымъ—окончилось далеко за полночь.

Особенностію этого дня по справедливости слѣдуетъ считать то, что всѣ единодушно содѣйствовали полнотѣ праздника. Не было буквально ни одного неосвѣщеннаго окна, начиная отъ домовъ гражданъ и до убогой хаты.

Радостный день рожденія ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ отпразднованъ въ Вильнѣ самымъ торжественнымъ образомъ.

Въ 10½ ч., въ каѳедральномъ соборѣ Св. Николая, преосвященнымъ Александромъ, епископомъ Ковенскимъ, викаріемъ Литовской епархіи, отслужена, соборнѣ, божественная литургія, а по окончаніи ея, высокопреосвященнымъ Іосифомъ, членомъ Святѣйшаго Правительствующаго Сѵнода, митрополитомъ Литовскимъ и Виленскимъ, совершено молебствіе, въ присутствіи главнаго начальника края, всѣхъ генераловъ, военныхъ и гражданскихъ чиновъ и при большомъ собраніи дворянства, купечества и народа. При превозглашеніи многолѣтія ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ, ГОСУДАРЫНѢ ИМПЕРАТРИЦѢ и всей Августѣйшей фамиліи, изъ Виленскихъ укрѣпленій сдѣланъ былъ сто одинъ пушечный выстрѣлъ.

Одновременно происходило моленіе о здравіи и благоденствіи ИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ и всей Августѣйшей Семьи въ католическомъ каѳедральномъ соборѣ и въ другихъ храмахъ.

Въ парадѣ, произведенномъ около Православнаго каѳедральнаго собора, участвовали команды отъ всѣхъ войскъ, въ Вильнѣ расположенныхъ. Дружное „ура!“ войска и всего народа, толпившагося вокругъ на площади и въ улицахъ, было отвѣтомъ на высказанное главнымъ начальникомъ края поздравленіе съ настоящимъ высокоторжественнымъ праздникомъ. При возвращеніи его высокопревосходительства изъ собора, населеніе города наполняло Нѣмецкую и примыкающія къ ней улицы, сопровождая его высокопревосходительство кликами „ура!“

Въ часъ по полудни представлялась во дворцѣ главному начальнику края депутація отъ Виленскихъ Евреевъ и просила поднести Августѣйшему МОНАРХУ письмо, съ выраженіемъ чувствъ вѣрноподданнической преданности.

КОВНО.

27-го іюля, въ высокоторжественный день рожденія ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ, съ самаго утра началось необычное для города Ковно движеніе экипажей и народа на улицахъ. Въ 10 часовъ управляющій губерніею Николай Михайловичъ Муравьевъ принималъ въ квартирѣ своей поздравленія отъ духовенства, дворянства, купечества, представителей отъ городскаго сословія, а также гражданскихъ и военныхъ чиновъ войскъ, расположенныхъ въ Ковно, которые прибыли къ нему вмѣстѣ съ начальникомъ дивизіи Свиты ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА генералъ-маіоромъ княземъ Яшвилемъ. Отъ управляющаго губерніею по заведенному въ Россіи обычаю всѣ отправились въ каѳедральный соборъ, гдѣ совершена была соборнѣ протоіереемъ Сухановымъ Божественная литургія. По причинѣ совершенной невозможности помѣститься всѣмъ въ церкви, хотя довольно обширной, слѣдующее за литургіею молебствіе служили соборнѣ же на большой городской площади, а послѣ церковнаго парада, въ которомъ находились части отъ полковъ драгунскихъ, гусарскихъ и казачьихъ, музыка заиграла народный гимнъ „Боже Царя храни“, и на слѣдовавшее затѣмъ привѣтствованіе и поздравленіе командующаго войсками князя Яшвиля съ Высокоторжественнымъ праздникомъ войска и многочисленныя толпы народа отозвались продолжительными и громкими „ура“, долго неумолкавшими и покрывшими собою звуки музыки. Единовременно во всѣхъ другихъ храмахъ разныхъ исповѣданій совершено было благодарственное молебствіе о здравіи и благоденствіи Ихъ Императорскихъ Величествъ и всего Августѣйшаго Дома.

Изъ церкви управляющій губерніею Николай Михайловичъ, вмѣстѣ съ гражданскими чинами посѣтилъ начальника дивизіи, для принесенія ему поздравленія съ праздникомъ.

Въ продолженіи всего дня цѣлыми вереницами толпился народъ и двигались экипажи, а въ 9 часовъ вечера городъ былъ блистательно иллюминованъ, при чемъ особенною роскошью и разнообразіемъ рисунковъ освѣщенія отличались костелъ, ратуша, дома нѣсколькихъ богатыхъ обывателей и площади.

За неимѣніемъ въ городѣ общественнаго сада достаточнаго для многочисленной толпы гуляющихъ, мѣст-

Część Urzędowa.

WILNO, 27 LIPCA.

W obec dokonywających się wypadków, dzień ten jest bardzo ważny dla tutejszego kraju, i pozostanie na zawsze pamiętnym dla szanujących prawo i świętość przysięgi, dla pogardzających knowaniem i nienawidzących marzycielskich dążeń, które przywodzą do fałszywéj wiary i zguby wiele osob. W tym dniu ludzie dobra, prawdy i honoru uroczyście wyrazili swoje szlachetne wiernopoddańcze uczucia. Obywatele i szlachta gubernji wileńskiéj, za pośrednictwem swojego gubernjalnego marszałka, rzeczywistego radcy stanu, szambelana Domejki i wybranéj z pomiędzy obywateli deputacji, wręczyli głównemu naczelnikowi kraju jenerałowi piechoty Murawjewowi najpoddanniejsze pismo na imię CESARZA JEGO MOŚCI. w którém, odpychając działania partji rewolucyjnéj, oni z czystego serca i głośno oświadczają, że stanowiąc jedną całość nierozdzielną z Rossją, zostają na zawsze wiernymi poddanymi JEGO CESARSKIEJ MOŚCI i powierzają los swój nieograniczonemu miłosierdziu NAJJAŚNIEJSZEGO MONARCHY.

Wieczorem przed reprezentacją w teatrze wykonano hymn narodowy: „Boże zachowaj Cesarza!“ po trzykroć powtórzony na jednozgodne żądanie publiczności. Po reprezentacji, gdy wszędzie zapalono illuminację, ukazało się niewidziane tu od lat trzech widowisko: na górze zamkowéj zapalono fajerwerk urządzony przez oficerów lejb-gw. Preobrażeńskiego półku i cała góra była oświeconą ogniem bengalskim, co przedstawiało prawdziwie czarodziejski widok. Ukazanie się tarczy z cyfrą Imienia CESARZÓWEJ JEJ MOŚCI, wywołało ze strony publiczności wyraz szczególnego uradowania przez długo trwające „ura!“

Świetna, jeszcze lepsza niż w dniu 22 lipca, illuminacja, odznaczała się mnóstwem tarcz i cyfr z Imieniem CESARZOWEJ JEJ MOŚCI. Wiele domów ozdobionych było w girlandy z żywych kwiatów; miejscami z girland były utworzone cyfry—a wszystko było zalane ogniami.... Na ciemném niebie szczególniéj świetnie odbijały się illuminowane kościoły,

Uroczystość, w któréj wzięła udział cała ludność Wilna, zapełniająca gęstemi tłumami wszystkie ulice do tego stopnia, że ruch w powozach stał się utrudnionym—skończyła się nieprędko po północy.

Szczególnicjszą cechą tego dnia słusznie uważać należy to, ża wszyscy jednomyślnie przykładali się do uzupełnienia uroczystości. Nie było dosłównie ani jednego nieoświeconego okna, zacząwszy od domów obywateli do ubogiéj chaty.

Radośny dzień urodzin CESARZOWEJ JEJ MOŚCI, obchodzony był w Wilnie w najuroczystszy sposób.

O pół do 11 godzinie w katedralnym soborze św. Mikołaja, przewielebny Aleksander, biskup kowieński, wikary diecezji litewskiéj, odprawił w assystencji liturgję świętą, a po jéj ukończeniu jego eminencja Józef, członek najświątobliwszego rządzącego synodu, metropolita litewski i wileński, odprawił dziękczynne modły, w obecności p. głównego naczelnika kraju, wszystkich jenerałów, wojennych i cywilnych urzędników i przy wielkiem zgromadzeniu szlachty, kupiectwa i ludu. Przy odśpiewaniu modlitwy o długie lata dla JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, CESARZOWEJ JEJ MOŚCI i całego Najjaśniejszego Domu, z wileńskiéj cytadeli dane było z dział 101 wystrzałów.

W tymże czasie w Rzymsko-Katolickim katedralnym kościele, i w innych świątyniach, odbyły się modły za zdrowie i pomyślność ICH CESARSKICH MOŚCI i całego Najjaśniejszego Domu.

W paradzie odbytéj przy prawosławnym soborze katedralnym, wzięły udział komendy ze wszystkich wojsk w Wilnie konsystujących. Jednozgodne „ura“ wojska i całego ludu, zgromadzonego wokoło na placu i po ulicach, było odpowiedzią na wyrażone przez głównego naczelnika kraju pozdrowienie z powodu wysoce uroczystego święta. W czasie powrótu jego ekscellencji z soboru, ludność miejska napełniała ulicę niemiecką i przyległe do niéj ulice, powtarzając w ślady jego ekscellencji okrzyki „ura.“

O godzinie 1-éj po południu, przedstawiła się w pałacu głównemu naczelnikowi kraju deputacja od żydów wileńskich, i prosiła o złożenie NAJJAŚNIEJSZEMU MONARSZE pisma z wyrażeniem uczuć wiernopoddańczego przywiązania.

KOWNO.

27 lipca, w dniu wysoce-uroczystych urodzin NAJJAŚNIEJSZEJ CESARZOWEJ JEJ MOŚCI, od samego rana zaczął się niezwykły dla Kowna ruch powozów i ludu na ulicach. O 10 godzinie zarządzający gubernją Mikołaj syn Michała Murawjew przyjmował w kwaterze swéj pozdrowienia od duchowieństwa, dworzaństwa, kupiectwa, przedstawicieli stanu miejskiego oraz cywilnych i wojennych urzędników wojsk rozlokowanych w Kownie, którzy przybyli do niego razem z naczelnikiem dywizji jenerał-majorem Orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI księciem Jaszwilem. Od zarządzającego gubernją podług zaprowadzonego w Rossji zwyczaju, wszyscy udali się do katedralnego soboru, gdzie odprawiona była przez protojereja Suchanowa w assystencji święta liturgja. Z powodu zupełnéj niemożliwości zmieścić się wszystkim w cerkwi, chociaż dosyć obszernéj, następujące za liturgją nabożeństwo odprawywali też w assystencji na wielkim placu miejskim, a po cerkiewnéj paradzie, w któréj znajdowały się części od pułkówDragońskich, Huzarskich i Kozaczych, muzyka zagrała hymn narodowy „Boże zachowaj Cesarza“ na następujace po tém pozdrowienie i powinszowanie dowodzącego wojskami księcia Jaszwila wysoce-uroczystego święta, wojska i liczne tłumy ludu odezwały się przeciągłemi i głośnemi „ura„ długo nieumilkającemi i zagłuszającemi dźwięki muzyki. Jednocześnie we wszystkich innych świątyniach różnych wyznań odprawiono dziękczynne nabożeństwo za zdrowie i pomyślność ICH CESARSKICH MOŚCI i całego Najjaśniejszego domu.

Z cerkwi zarządzający gubernją Mikołaj syn Michała Murawjew wespół z cywilnymi urzędnikami odwiedził naczelnika dywizji dla powinszowania mu uroczystości.

W ciągu całego dnia całemi massami tłumił się lud i przebiegały ekwipaże, a o godz. 9-éj wieczorem miasto było rzęsiście uilllluminowane, przy czem szczególną wykwintnością i rozmaitością rysunków oświetlenia odznaczał się kościoł, ratus, domy kilku bogatych obywateli i place.

Z powodu nieistnienia w mieście publicznego ogrodu dostatecznego dla licznego tłumu spacerujących, miejsco-

---

11 текущаго іюля происходило обыкновенное засѣданіе „Виленской археологической коммисіи“ подъ предсѣдательствомъ дѣйствительнаго члена Николая Малиновскаго. Открывая это засѣданіе, предсѣдательствующій увѣдомилъ присутствующихъ, что общество понесло большую и чувствительную потерю, лишившись члена-сотрудника Доминика Ходзьки, умершаго въ Вильнѣ 24 іюня с. года. Затѣмъ, сказавъ нѣсколько словъ о заслугахъ покойника, предсѣдательствующій изложилъ критическій обзоръ присланныхъ въ даръ музеуму историческихъ документовъ о Казакахъ, изданныхъ Кіевскою археографическою коммисіею и обнимающихъ протяженіе времени отъ 1500 до 1648. Въ заключеніе, по разсмотрѣніи нѣкоторыхъ текущихъ дѣлъ, ученый секретарь музеума прочелъ списокъ лицамъ и мѣстамъ, которыя въ продолженіи прошлаго мѣсяца сдѣлали пожертвованія въ пользу музеума и которымъ, по постановленію коммисіи, объявляется публичная благодарность. Вотъ этотъ списокъ:

I) Императорская археологическая коммисія въ С.-Петербургѣ сообщила свой „Отчетъ“ за 1861 годъ съ атласомъ in folio.

II) Дирекція Александровскаго корпуса, по распоряженію е. в. п. г. гералъ-губернара, подарила музеуму 10 фортификаціонныхъ моделей.

III) Антоній-Эдуардъ Одынецъ, членъ-сотрудникъ коммисіи, пожертвовалъ слѣдующія свои произведенія: 1) Переводы, изданныя въ Лейпцигѣ и Вильнѣ, 6 частей. 2) Фелицита, драмма въ 5 дѣйствіяхъ втор. изданіе. Познань 1858 г. 3) Варвара Радзивиллъ, драматическая поэма. Вильно 1858. 4) Стихотворенія въ 2 частяхъ. Вильно 1859. 5) Георгій Любомірскій, историческая драмма. Вилно 1861 и двѣ копіи старинныхъ метрическихъ свидѣтельствъ.

IV) Михаилъ Неймаркъ— два универсала, письмо Станислава Августа и два острія старинныхъ литовскихъ стрѣлъ, найденныхъ въ м. Кроже Ковенской губерніи.

V) Кіевская археографическая коммисія— часть третьяго тома, изданнаго ею „Архива югозападной Россіи“ Кіевъ 1863.

VI) Редакція журнала министерства народнаго просвѣщенія—іюньскую книжку своего журнала.

VII) Виленскій губернскій статистическій комитетъ—1 часть изданнаго имъ сборника историко-статистическихъ матеріаловъ Виленской губерніи. Вильно 1862 in 8-o.

VIII) Виленское Императорское медицинское общество.—13 сочиненій разнаго содержанія.

IX) Ксендзъ Осипъ Малышевичъ—13 брошюрокъ и письмо графа де Брогли.

X) Цезарія Ходзько— сочиненіе подъ заглавіемъ: Tagebuch des Generalen Patrick Gordon, veroeffentlicht durch Fuerst M. Obolenski und D-r Posselt, 1849—1852, въ трехъ частяхъ.

нымъ начальствомъ было назначено нѣсколько пунктовъ, на коихъ были разставлены по одному хору пѣсенниковъ и музыки, которые чередовались. Погода была прекрасная и далеко за полночь все въ городѣ имѣло видъ праздничный.

С. Петербургъ, 26 іюля.

ВСЕПОДДАННѢЙШЕЕ ПИСЬМО.

Отъ владѣльцевъ и жителей всѣхъ сословій г. Бѣльцъ, Бессарабской области.

„Всемилостивѣйшій **ГОСУДАРЬ!**

„Единодушныя чувства любви къ престолу и отечеству, выражаемыя предъ **ВАШИМЪ ИМПЕРАТОРСКИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ** по случаю польскихъ смутъ, всѣми сословіями Россіи, глубоко отозвались въ сердцахъ вѣрноподданныхъ владѣльцевъ и жителей Бессарабской области, города Бѣльцъ, въ соборномъ храмѣ котораго Благословенный Александръ I, въ 1818 году, возносилъ съ нашими отцами къ престолу Всевышняго молитвы о Тебѣ, **ГОСУДАРЬ**, получивъ въ нашемъ городѣ первое извѣстіе о рожденіи Твоемъ, обожаемый **МОНАРХЪ**-Освободитель.

„Въ минувшую восточною войну мы, граждане новаго и маленькаго русскаго городка, были столь счастливы, что не отставали отъ древнихъ городовъ Россіи въ готовности и принесеніи жертвъ при переходѣ и квартированіи тогда у насъ арміи.—**ГОСУДАРЬ!** Нынѣшнее посягательство иноземцевъ на предѣлы Имперіи представляетъ намъ новый случай доказать, что мы, младшіе сыны ея, не уступимъ старшимъ въ чувствахъ преданности и принесеніи святому дѣлу защиты всѣхъ нашихъ силъ и средствъ нашихъ.

„Да спасетъ Господь любезное отечество наше отъ козней враговъ и да поможетъ Онъ намъ отстоять его, въ случаѣ надобности, и скорѣе воспользоваться плодами благихъ преобразованій Твоихъ, **ВЕЛИКІЙ ГОСУДАРЬ!**

„**ВАШЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** вѣрноподданные, владѣльцы города Бѣльцъ."

(Слѣдуютъ подписи). (Сѣв. Поч.)

Высочайшимъ приказомъ по военному вѣдомству, 21-го іюля, назначены: начальникъ IV округа корпуса жандармовъ, генералъ-маіоръ *Скворцовъ* — военнымъ губернаторомъ города Гродно и гродненскимъ гражданскимъ губернаторомъ, на мѣсто свиты **ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА** генералъ-маіора графа *Бобринскаго*, который, согласно прошенію его, уволенъ отъ этой должности, съ оставленіемъ въ свитѣ **ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА**.

Высочайшимъ приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, 12 іюля, назначены: членами отъ правительства губернскихъ по крестьянскимъ дѣламъ присутствій: Ковенскаго—совѣтникъ Калужскаго губернскаго правленія, надворный совѣтникъ *Смоленскій* и мировой посредникъ Полтавской губерніи, коллежскій ассессоръ *Пестржецкій*; Виленскаго—членъ Рѣчицкой повѣрочной коммиссіи, статскій совѣтникъ *Эйнаровичъ* и членъ отъ министерства финансовъ Виленской повѣрочной коммиссіи, коллежскій секретарь *Кастальскій* и Минскаго—членъ Минской повѣрочной коммиссіи, коллежскій ассессоръ *Чичеринъ*; перемѣщенъ членъ отъ правительства Виленскаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія, коллежскій регистраторъ князь *Гедройцъ*—членомъ отъ дворянства въ томъ же присутствіи; уволенъ отъ должности, членъ отъ правительства Виленскаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія подполковникъ *Корейва*, по случаю призыва его на дѣйствительную службу. (С. Поч.)

Подробности о военныхъ дѣйствіяхъ:

Въ гродненской губерніи. 29 іюня партія мятежниковъ, пѣшихъ и конныхъ, всего до 800 человѣкъ, перейдя изъ Царства Польскаго отъ м. Словатичь черезъ р. Бугъ, напала на сельскій караулъ, учрежденный въ брестскомъ уѣздѣ, въ м. Домачевѣ, изъ 32 нижнихъ чиновъ псковскаго полка и 80 крестьянъ, сожгла 6 домовъ и ушла обратно за Бугъ; при этомъ убито нижнихъ чиновъ 2, ранено 3; безъ вѣсти пропало 5; изъ крестьянъ сельскаго караула убито 3 и 1 сгорѣлъ, раненъ 1, изъ жителей ранена 1 еврейка. У мятежниковъ ранено 13 и убито 2. По полученіи извѣстія объ этомъ нападеніи, немедленно посланъ былъ въ м. Домачезъ отрядъ полковника Деконскаго изъ 3 ротъ и 25 казаковъ; отрядъ этотъ остановился въ м. Домачевѣ, такъ какъ получено было изъ за Буга извѣстіе о разбитіи и разсѣяніи шайки войсками люблинскаго отдѣла.

Въ ковенской губерніи. Копорскаго полка шт.-кап. Казаковичъ съ 1 ротой, 15 казаками и 70 вооруженными старообрядцами, настигъ шайку 5 іюля, близъ г. Рожи, въ Эйгиральскихъ лѣсахъ ковенскаго уѣзда, послѣ 2 часовой перестрѣлки, мятежники, выбытые штыками изъ за засѣкъ и заваловъ, обратились въ бѣгство. Во время дѣла взято въ плѣнъ двое; отбито 8 лошадей, провизія, котлы и церковная утварь. Съ нашей стороны раненъ 1 рядовой. По показанію плѣнныхъ, шайка состояла подъ начальствомъ графа Косцялковскаго (Робака), который получилъ приказаніе центральнаго комитета соединиться съ Мацкевичемъ и Кончею и вмѣстѣ съ ними направиться къ прусской границѣ, для полученія оружія.

Копорскаго полка юнкеръ Комбронинъ, оставленный послѣ дѣла генеральнаго штаба шт.-кап. Граффа, съ 35 копорцами у д. Высокой-Руды, настигъ у д. Ладышки 30 мятежниковъ и преслѣдовалъ ихъ до д. Сапежишки, болѣе 20 верстъ; 10 мятежниковъ убиты, 6 взято въ плѣнъ; подобрано 13 штукъ оружія.

7-го іюля, мятежники сдѣлали нападеніе на обозъ фаногорійскаго гренадерскаго полка, слѣдовавшій изъ Вилькоміра въ Поневѣжъ; конвоировавшая его рота того же полка отбила нападеніе, причемъ мятежники потеряли 4 убитыми. Генералъ-маіоръ князь Яшвиль, узнавъ, что предводитель этой шайки былъ помѣщикъ Толочко, имѣвшій большое вліяніе въ краѣ, направился съ своимъ отрядомъ въ толочкинскій лѣсъ. Шайка, бывшая тамъ, разсѣялась и самъ Толочко взятъ въ плѣнъ въ своемъ хуторѣ, гдѣ онъ намѣренъ былъ защищаться. Мятежники потеряли 4-хъ человѣкъ убитыми; съ нашей стороны легко раненъ 1 рядовой.

15-го іюля, отрядъ изъ м. Рогова, вилькомірскаго уѣзда, подъ начальствомъ маіора Кавера разбилъ у дер. Можаны, конную шайку Помарнацкаго и Люткевича; мятежниковъ убито 13, въ плѣнъ взято 2.

Въ виленской губерніи. Лейбъ-гв. гатчинскаго полка полковникъ Тиздель, слѣдуя 13 іюля съ 1 ротой и взводомъ стрѣлковъ отъ мызы Поломель, на границѣ трокскаго уѣзда съ Ковенскимъ, къ селу Ленинты, настигъ шайку Посербскаго, бывшую Вислоуха, и преслѣдуя ее до вечера, взялъ 4-хъ плѣнныхъ, 20 ружей и нѣсколько другихъ вещей. На другой день, продолжая преслѣдованіе уже разбѣжавшейся шайки, отъ с. Пошувекъ къ с. Вшамамъ, полковникъ Тидзель настигалъ только незначительные ея остатки, причемъ 1 мятежникъ убитъ. 3 взяты въ плѣнъ и еще отбито нѣсколько штукъ оружія

Трокскій и лидскій военные начальники доносятъ, что крестьяне, бывшіе въ шайкахъ, начинаютъ сами добровольно возвращаться въ свои общество.

Въ минской губерніи былъ только одинъ слѣдующій случай: въ ночь съ 24 на 25 іюня, начальникъ Желѣзницкаго сельскаго караула въ пинскомъ уѣздѣ, узнавъ о приближеніи конной шайки, изъ 90 человѣкъ, пробиравшейся къ Дольску, немедленно собралъ 50 вооруженныхъ крестьянъ, 16 стрѣлковъ и 5 казаковъ, выступилъ противъ шайки, а послѣ перестрѣлки, обратилъ мятежниковъ въ бѣгство. Во время преслѣдованія бѣгущихъ, крестьянами отбиты 2 повозки съ съѣстными припасами и прочими вещами.

Въ другихъ уѣздахъ минской губерніи, по донесеніямъ до 15 іюля, спокойствіе нигдѣ не было нарушено, хотя и были покозанія жителей о появленіи мелкихъ шаекъ; противъ нихъ немедленно высылались отряды, но мятежники успѣвали скрываться. (Рус. Инв.)

Изъ Царства Польскаго.

Въ варшавской губерніи. Въ ночь съ 11 на 12 іюля, близъ ст. Средницы (на Петербургско-Варшавской желѣзной дорогѣ), казачьи разъѣзды открыли шайку изъ 150 челов. По сигналу прибыли резервы, которые опрокинули и преслѣдовали мятежниковъ на разстояніи 15-ти верстъ; инсургенты потеряли при этомъ 9 человѣкъ убитыми; отбито у нихъ нѣсколько штукъ разнаго оружія; съ нашей стороны раненъ 1 казакъ.

15-го іюля, между Рудниками и Заленже, полковникъ Эрнротъ настигъ шайку изъ 600 человѣкъ. Мятежники были разбиты на голову; кромѣ значительнаго числа убитыми и раненными, они потеряли 30 человѣкъ плѣнными; отбиты весь обозъ, 60 штуцеровъ и много другаго оружія. У насъ 1 убитъ и 10 раненыхъ.

Въ радомской губерніи. Легкій отрядъ изъ 1 взвода Галицкаго полка, съ командою казаковъ, подъ начальствомъ поручика Мохова, настигъ конную шайку Богуша, въ стопницкомъ уѣздѣ. Самое быстрое преслѣдованіе мятежниковъ продолжалось около 26-ти часовъ сряду на разстояніи 100 верстъ; при этомъ до 30 человѣкъ мятежниковъ убиты, 4 взяты въ плѣнъ; остальные успѣли скрыться, разсѣявшись въ разсыпную; отбито у нихъ 15 верховыхъ лошадей, бричка и нѣсколько штукъ разнаго оружія. Съ нашей стороны потери не было.

Тотъ же журналъ сообщаетъ еще, что отрядомъ шт.-кап. Провольскаго, командированнымъ изъ Липно, плоцкой губерніи, въ первыхъ числахъ іюля, для поисковъ въ уѣздѣ, арестовано 24 человѣка, принадлежавшихъ къ разбитой при д. Щутовой шайкѣ Юрковскаго и забрано 12 лошадей и 20 штукъ разнаго оружія. Кромѣ того, взяты еще при д. Маляновкѣ, сложенныя въ пустомъ стодолѣ, платье, аммуниція и обувь, приготовленныя для мятежниковъ.

Штабсъ-капитаномъ фонъ-Бринкеномъ взята, недалеко отъ м. Новаго-Бржеска, мѣховскаго уѣзда, радомской губерніи, военная контрабанда, состоящая изъ 73 бельгійскихъ винтовокъ и 30,000 патроновъ.

Въ журналѣ же изъ Царства Польскаго передаются еще свѣдѣнія о новыхъ подвигахъ безумнаго фанатизма, безчеловѣчности и звѣрства польскихъ революціонеровъ; 18 іюля, на пятой верстѣ отъ Шепетова къ ст. Лаппамъ, открыта была на желѣзной дорогѣ мина съ галваническимъ проводомъ. Боченокъ съ порохомъ и проволока доставлены на станцію Лаппы. Снарядъ, очевидно, предназначенъ для взрыва поѣзда; несчастье однако было предупреждено во время и проѣздъ остановленъ. Кромѣ того, повстанцы начинаютъ предаваться новаго рода изувѣрствамъ: они нападаютъ, грабятъ и безчинствуютъ въ православныхъ церквахъ; 7-го іюля прибыла въ Яблочинскій православный монастырь (къ югу отъ Коденя, на границѣ радзинскаго и бяльскаго уѣздовъ) шайка конныхъ мятежниковъ, которые разломали царскія двери и дѣлали другія безчинства, но узнавъ, что въ скоромъ времени должны прибыть вооруженные крестьяне изъ д. Стоки, изъ за Буга, поспѣшно удалились по дорогѣ въ Кодень. (Рус. Инв.)

Извѣстія изъ кіевскаго военнаго округа. Изъ подробнаго донесенія объ уничтоженіи, 16-го іюля, шайки Вишневскаго, перешедшей изъ Галиціи на Волынь, видно, что, шайка эта состояла изъ 300 человѣкъ, преимущественно пѣшихъ, весьма хорошо вооруженныхъ. Дружкопольскій отрядъ, который нанесъ мятежникамъ столь рѣшительное пораженіе, состоялъ изъ роты орловскаго пѣхотнаго полка, эскадрона уланъ бугскаго полка, полусотни донскаго Н. 27 полка и двухъ орудій донской батареи,—подъ общею командою маіора орловскаго полка Кашинцова. Мятежники потеряли 79 человѣкъ убитыми, 27 плѣнными; до 100 человѣкъ бѣжало за границу, остальныхъ ловятъ крестьяне. У инсургентовъ отбито 100 отличныхъ штуцеровъ, 5,000 патроновъ, 19 лошадей, 2 фуры и золотыя грамоты.—Наша потеря: убитыми юнкеръ 1 и рядовыхъ 3, раненными 1 оберъ-офицеръ (есаулъ донской артиллеріи) и рядовыхъ 6.

Послѣ неудачнаго покушенія инсургентовъ изъ Галиціи, 19-го іюня, вторгнуться въ Волынскую губернію чрезъ Радзивиловъ, мятежники продолжаютъ собирать свои силы въ пограничныхъ съ Имперіею галиційскихъ лѣсахъ. — 21-го іюня, мятежники вновь появлялись на границѣ въ довольно значительныхъ силахъ, но не рѣшились пересупить въ предѣлы Имперіи и вскорѣ скрылись.

По послѣднимъ извѣстіямъ, находившіяся близъ границы Волынской губерніи галиційскія шайки отошли, въ началѣ іюля, къ Коржову.

Какъ ни много твердятъ разныя европейскія газеты о безпрестанныхъ встрѣчахъ нашихъ войскъ съ польскими повстанцами на Волыни и въ Подоліи, но нашимъ читателямъ извѣстно, что единственное, сколько нибудь серьозное дѣло, происходившее въ кіевокомъ военномъ округѣ за все время мятежа, состояло въ дѣлѣ у Радзивилова, 19-го іюня, т. е. мѣсяцъ тому назадъ.

Полагаемъ, что подробности этого дѣла будутъ не безъинтересны, а потому и сообщаемъ полученное о немъ донесеніе.

Еще задолго до 19-го іюня, получаемы были въ Радзивиловѣ свѣдѣнія о готовившемся, около 21-го іюня, вторженіи инсургентовъ изъ Галиціи на Радзивиловъ, въ предѣлы Волынской губерніи. Весь отрядъ, находившійся въ Радзивиловѣ (2-я и 4-я линейныя роты Мин-

wy naczelnik przeznaczył kilka punktów, na których postawiono po jednym chorze pieśniarzy i muzyki, które się zmieniały po porządku.

Powietrze było prześliczne i długo po północy w mieście wszystko miało pozor świąteczny.

St. Petersburg, 26 lipca.

NAJPODDANNIEJSZY LIST.

Od posiadaczy i mieszkańców wszystkich stanów m. Bielc obwodu bessarabskiego.

„Najjaśniejszy CESARZU!

Jednomyślne uczucia miłości ku Tronowi i ojczyźnie, oświadczane przed **WASZĄ CESARSKĄ MOŚCIĄ** z powodu polskich rozruchów, przez wszystkie stany Rossji głęboko odezwały się w sercach wiernopoddanych posiadaczy i mieszkańców obwodu Bessarabskiego, miasta Bielc, w którego soborowéj świątyni Błogosławiony Aleksander I, w 1818 roku wznosił z naszymi ojcami przed tron Najwyższego modły za Ciebie CESARZU, otrzymawszy w naszém mieście pierwszą wiadomość o urodzinach Twoich, ubóstwiany MONARCHO-Oswobodzicielu.

„W minionéj wojnie wschodniéj, my obywatele nowego i maleńkiego miasteczka rossyjskiego, byliśmy tyle szczęśliwi, iż nie ustępowaliśmy dawnym miastom Rossji w gotowości i przynoszeniu ofiar przy przechodzie i kwaterunkach wtedy u nas armji. CESARZU! Obecne targanie się cudzoziemców na obręby Cesarstwa podaje nam nową zręczność dowieść, iż my młodsi synowie onego, nie ustąpim starszym w uczuciach przychylności i przyniesieniu dla świętéj obrony, wszystkich naszych sił i środków naszych.

„Oby wybawił Bóg ukochaną naszą ojczyznę od postępów wrogów i dopomógł nam obronić ją w razie potrzeby, oraz prędzéj skorzystać z owoców błogich reform Twoich, Wielki CESARZU!

„**WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI** wiernopoddani, posiadacze miasta Bielc." (Pocz. półn.)

(Następują podpisy).

Najwyższym rozkazem w wydziale ministerjum wojny 21 lipca mianowani zostali: Naczelnik IV okręgu korpusu żandarmów jenerał-major SKWORCOW, wojennym gubernatorem miasta Grodna i grodzieńskim cywilnym gubernatorem na miejsce Orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI jenerał-majora hrabiego BOBRYŃSKIEGO, który na własną prośbę został uwolniony od tego obowiązku z pozostaniem w Orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI.

— Najwyższym rozkazem do ministerjum spraw wewnętrznych 12 lipca mianowani zostali: członkami od rządu gubernjalnych włościańskich urzędów: Kowieńskiego, radca kałuzkiego rządu gubernjalnego radca dworu SMOLEŃSKI i pośrednik pojednawczy gubernji połtawskiéj assesor kollegjalny PIESTRZECKI —Wileńskiego członek rzeczyckiéj komissji weryfikacyjnéj radca stanu EJNAROWICZ i członek od ministerjum skarbu wileńskiéj komissji weryfikacyjnéj sekretarz kollegjalny KASTALSKI i Mińskiego członek mińskiéj weryfikacyjnéj assesor kollegjalny CZYCZERYN; przeniesiony członek od rządu wileńskiego gubernjalnego urzędu włościańskiego, regestrator kollegjalny książe GIEDROJĆ członkiem od dworzaństwa do tegoż urzędu; uwolniony od obowiązku, członek od rządu wileńskiego gubernjalnego urzędu włościańskiego podpułkownik KOREWA, z powodu wezwania jego do rzeczywistéj służby.

Wiadomości szczegółowe o działaniach wojennych.

W gubernji Grodzieńskiéj. 29 czerwca partja powstańców pieszych i konnych razem do 800 ludzi przeszedłszy z Królestwa Polskiego od m. Słowatycz przez Bug napadła na straż wiejską w brzeskim powiecie w m. Domaczewie składającą się z 32 żołnierzy pskowskiego pułku i 80 włościan, spaliła 6 domów i uciekła za Bug; przytém zabito żołnierzy 2, raniono 3, bez wieści zginęło 5; z włościańskiéj straży zabito 3 i 1 spalił się, 1 ranny, z mieszkańców raniono żydówkę. U powstańców raniono 13 i zabito 2. Po otrzymaniu wiadomości o tém, posłano do Domaczewa oddział półkownika Diekońskiego z 3 rot i 25 kozaków; oddział ten zatrzymał się w Domaczewie, ponieważ otrzymano z za Buga doniesienie o rozbiciu i rozpędzeniu bandy przez wojska oddziału lubelskiego.

W gubernji Kowieńskiéj. Koporskiego pułku szt.-kap. Kazakowicz z 1 rotą, 15 kozakami i 70 uzbrojnymi staroobradcami, napadł bandę 5 lipca koło m. Roży w ejragolskich lasach powiatu kowieńskiego; po 2 godzinném strzelaniu powstańcy wyparci bagnetami z zasiek i zawałów pierzchnęli. W czasie potyczki wzięto 2 jeńców; odbito 8 koni, prowizję, kotły i kościelny sprzęt. Z naszéj strony raniony 1 szeregowy. Podług słów jeńców banda była pod dowództwem hr. Kościałkowskiego (Robaka,) który otrzymał rozkaz komitetu centralnego złączyć się z Mackiewiczem i Kończą i razem z nimi pójść ku granicy pruskiéj dla otrzymania broni.

Koporskiego pułku junkier Kombronin zostawiony po potyczce szt.-kap. jeneralnego sztabu Graffa, z 35 koporcami pod Wysoką Rudą, doścignął koło w. Ładyszki 30 powstańców i ścigał ich do w. Sapieżyszki z górą 20 wiorst; 10 powstańców zabito, 6 wzięto w niewolę; pozbierano 13 sztuk broni.

7 lipca, powstańcy napadli na oboz fanagorijskiego grenadjerskiego pułku idący z Wiłkomierza do Poniewieża), rota eskortująca go tegoż pułku odparła napad, przyczém powstańcy stracili 4-ch zabitych. Jenerał major książe Jaszwil, dowiedziawszy się, że dowódcą téj bandy był obyw. Tołłoczko, mający wielki wpływ w kraju, poszedł z swym odziałem do tołoczkińskiego lasu. Banda znajdująca się tam pierzchnęła. Tołłoczko wzięty w niewolę w swoim chutorze, gdzie on zamierzał się bronić. Powstańcy stracili 4 zabitych, z naszéj strony lekko ranny 1 szeregowy.

15 lipca oddział z Rogowa, wiłkomirskiego powiatu pod dowództwem majora Kawera rozbił pod Możanami konną bandę Pomarnackiego i Lutkiewicza, powstańców ubito 13, w niewolę wzięto 2.

W gubernji wileńskiéj. L.-gw. gatczyńskiego pułku pułkownik Tyzdel, idąc 13 lipca z 1 rotą, plutonem strzelców od dworu Połomelna, granicy trockiego powiatu z kowieńskim do wsi Leninty, napadł bandę Pasierbskiego, byłą Wisloucha, i ścigając ją do wieczora wziął 4 jeńców, 20 fuzij i kilka innych rzeczy. Na drugi dzień, ciągnąc daléj ściganie rozpierzchłéj bandy od w. Wszam, pułkownik Tyzdel doścignął tylko nieznaczne jéj szczątki, przyczém 1 powstaniec zabity, 3 wzięto w niewolę i jeszcze odbito kilka sztuk broni.

Trocki i lidzki naczelnicy wojenni donoszą, iż włościanie, którzy byli w bandach, zaczynają sami dobrowolnie powracać do swych gmin.

W Mińskiéj gubernji był tylko jeden wypadek następny: w nocy z 24 na czerwca naczelnik żelesnickiéj straży wiejskiéj w pińskim pow. dowiedziawszy się o zbiżeniu się bandy z 90 ludzi idącéj do Dolska, niezwłócznie ubrał 50 uzbrojonych włościan, 16 strzelców i kozaków, wyszedł naprzeciw bandzie i po ostrzeliwaniu się zmusił do ucieczki. W czasie ścigania uciekających, włościanie odebrali 2 wozy z żywnością i innemi rzeczami.

W innych powiatach gubernji mińskiéj podług doniesień do 15 lipca, spokój nigdzie niebył naruszony, chociaż były zeznania mieszkańców o ukazywaniu się drobnych band; przeciw nim natychmiast posyłano oddziały, lecz powstańcy zdołali się ukrywać. (Inw. ros.)

Z Królestwa Polskiego.

W gubernji Warszawskiéj. W nocy z 11 na 12 lipca koło st. Srednicy (na petersbursko-warszawskiéj drodze żelaznéj) kozacze rozjazdy wykryły bandę ze 150 ludzi. Na hasło przybyły rezerwy, które rozbiły i ścigały powstańców przez 15 wiorst, ci ostatni stracili przy tem 9 zabitych; odbito im kilka sztuk różnéj broni; z naszéj strony ranny 1 kozak.

15 lipca między Rudnikami i Zalęże półkownik Ernrot doścignął bandę z 600 ludzi. Powstańcy byli pobici na głowę, prócz wielkiéj liczby zabitych i rannych, stracili oni 30 jeńców; odbito cały obóz, 60 sztucerów i wiele różnéj broni. U nas zabity 1 i rannych 10.

W radomskiéj gubernji. Lekki oddział z 1 plutonu galickiego pułku z komendą kozaków pod dowództwem porucznika Mochowa napadł konną bandę Bohusza w Stopnickim pow. Najbystrzejsze ściganie powstańców trwało około 26 godzin z rzędu na przestrzeni 100 wiorst; przyczém do 30 powstańców zabito, 4 wzięto w niewolę; pozostali ukryli się, idąc w rozsypkę i odbito im 15 wierzchowców, bryczkę i kilka sztuk różnéj broni. Z naszéj strony straty nie było.

Tenże dziennik podaje, iż oddział szt. kap. Prowolskiego, posłany z Lipna, gub. płockiéj w pierwszych dniach lipca dla poszukiwań, aresztował 24 ludzi należących do rozbitéj pod Szczutowem bandy Jurkowskiego i zabrał 12 koni i 20 sztuk różnéj broni. Prócz tego wzięto jeszcze koło w. Malanówki złożone w pustéj stodole, odzież, amunicję i obuwie przygotowane dla powstańców.

Sztabs-kapitan von Brinken zabrał niedaleko m. Nowy Brzesk pow. miechowskiego gub. radomskiéj wojenną kontrabandę, składającą się z 73 belgijskich gwintówek i 30,000 ładunków.

W dzienniku zaś z Król. Polskiego udzielają się jeszcze wiadomości o nowych czynach obłąkanego fanatyzmu, nieludzkości i zwierzęcości polskich rewolucjonistów; 18 lipca na 5 wiorscie od Szepietowa do st. Łapy odkryta była na drodze żelaznéj mina z galwanicznym konduktorem. Beczułkę z prochem i drót odstawiono na stację Łapy. Przyrząd oczywiście miał rozerwać pociąg, nieszczęście jednak zostało uprzedzone zawczasu i pociąg zatrzymano. Prócz tego powstańcy zaczynają wymyślać nowe zbrodnie: napadają, rabują i znęcają się w prawosławnych cerkwiach, 7 lipca przybyła do Jabłoczyńskiego prawosławnego klasztoru (na południu od Kodnia na granicy radzyńskiego i bialskiego powiatów) banda konnych powstańców, którzy wyłamali carskie wrota i dopuścili się znęcań; lecz dowiedziawszy się, iż rychło mają nadejść uzbrojeni włościanie ze w. Stoki, z za Buga pośpiesznie udali się do Kodnia. (Inw. ross.)

—Wiadomości z Kijowskiego wojennego okręgu. Ze szczegółowego doniesienia o zniesieniu 16 lipca bandy Wiszniewskiego, która przeszła z Galicji na Wołyń widać, iż banda ta składała się z 300 ludzi, wyłącznie pieszych, bardzo dobrze uzbrojonych. Drużkopolski oddział, który zadał powstańcom tak stanowczą porażkę, składał się z roty orłowskiego pieszego pułku, szwadronu ułanów bugskiego pułku, pół seciny dońskiego N 27 pułku i dwóch dział dońskiéj baterji pod ogólną komendą majora orłowskiego pułku Kaszycowa. Powstańcy stracili 79 zabitych, 27 jeńców; ze 100 uciekło za granicę, pozostałych łowią włościanie. U powstańców odebrano 100 doskonałych sztucerów, 5000 ładunków, 19 koni, 2 fury i złote listy. Nasza strata: w zabitych junkier 1 i szeregowych 3, rannych: 1 ober-oficer (esauł dońskiéj artylerji) i 6 szeregowych.

Po niepomyślnéj próbie powstańców wtargnąć się z Galicji, 19 czerwca, na Wołyń przez Radziwiłłów, powstańcy zbierają daléj swe siły w nadgranicznych z Cesarstwem galicyjskich lasach. 21 czerwca powstańcy znówu ukazywali się na granicy w dosyć znacznych siłach, lecz nie odważyli się przejść w granice Cesarstwa i wprędce się ukryli.

Podług ostatnich wiadomości, znajdujące się koło granicy gubernji wołyńskiéj bandy galicyjskie odeszły, w początku lipca do Korżowa.

Lubo tak wiele piszą rozmaite europejskie gazety o ciągłych potyczkach naszych wojsk z polskimi powstańcami na Wołyniu i Podolu; lecz czytelnikom naszym wiadomo, iż jedyna cośkolwiek poważniejsza rozprawa w kijowskim okręgu wojennym przez cały ciąg powstania, była pod Radziwiłłowem 19 czerwca t. j. przed miesiącem.

Sądzimy, iż szczegóły téj rozprawy będą nie bez zajęcia i dla tego udzielamy otrzymane o niéj doniesienie.

Na długo jeszcze przed 19 czerwca otrzymywano w Radziwiłłowie wiadomości o przygotowującem się koło 21 czerwca wtargnięciu powstańców z Galicji na Radziwiłłow w granice gubernji wołyńskiéj. Cały oddział znajdujący się w Radziwiłłowie (2-a i 4-a linjowe roty miń-

скаго пѣхотнаго полка и 1-й эскадронъ Каргопольскаго драгунскаго Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Константина Николаевича полка, подъ начальствомъ командира 1-го баталіона Минскаго полка, маіора Семенова), былъ уже нѣсколько дней въ постоянной готовности встрѣтить мятежниковъ.

Въ ночь съ 18-го на 19-е іюня, около 2 часовъ, маіоръ Семеновъ получилъ увѣдомленіе, что объѣздчики пограничной стражи Клекотовскаго поста отступили и что шайка инсургентовъ, въ числѣ до 1,400 человѣкъ конныхъ и пѣшихъ, перешла границу. Немедленно собравъ на сборномъ пунктѣ ввѣренный ему отрядъ, маіоръ Семеновъ выслалъ разъѣздъ къ лѣсу, находящемуся близъ с. Апарипса.

Въ пять часовъ, разъѣздъ далъ знать начальнику отряда, что мятежники направились по опушкѣ лѣса къ большой дорогѣ, ведущей отъ Радзивилова въ Броды.

Покушенія инсургентовъ вторгнуться изъ Галиціи въ Волынскую губернію предпринимались въ разныхъ пунктахъ и прежде; причемъ мятежники довольствовались обыкновенно произведенною тревогою и, уклоняясь отъ боя, скрывались обратно въ Австрію, чѣмъ постоянно утомляли расположенныя близъ границы войска, которыя, будучи принуждены бодрствовать и ожидать постоянно нападеній, почти вовсе не имѣли времени для отдыха. Маіоръ Семеновъ, желая нанести непріятелю чувствительную потерю, рѣшился заставить его въ этотъ разъ вступить въ бой, и съ этою цѣлію двинулся съ 4-ю ротою Минскаго пѣхотнаго полка по Бродской дорогѣ, лѣвѣе Апарипса, пославъ взводъ кавалеріи и объѣздчиковъ пограничной стражи, черезъ Бугаевку, правѣе Апарипса.

Но едва начальникъ отряда успѣлъ устроить впреди Апарипса, на избранной позиціи, роту и разсыпать застрѣльщиковъ, какъ съ пикета, выставленнаго на Почаевской дорогѣ, получено донесеніе, что инсургенты, въ числѣ до 400 человѣкъ конныхъ и пѣшихъ, скрываясь лѣсомъ, подошли незамѣтнымъ образомъ къ самому Радзивилову.

Такъ какъ оставшіяся въ Радзивиловѣ: 2-я рота Минскаго пѣхотнаго полка и три взвода 1-го эскадрона Каргопольскаго драгунскаго Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Константина Николаевича полка, подъ командою маіора Василенко, находились въ сборѣ на противоположномъ краю мѣстечка, къ сторонѣ Бродъ, то, не смотря на поспѣшность, съ которою маіоръ Василенко направилъ ихъ въ Почаевскую улицу, они не могли предупредить вступленія инсургентовъ въ Радзивиловъ, и бой завязался на Почаевской улицѣ, гдѣ инсургенты успѣли засѣсть въ ближайшихъ къ краю мѣстечка еврейскихъ домахъ и откуда они открыли сильную пальбу по приближавшимся къ нимъ войскамъ. Въ то же время, конница мятежниковъ, имѣя впереди себя косиньеровъ, наступала по улицѣ.

Маіоръ Семеновъ немедленно направился отъ Апарипса на подкрѣпленіе 2-й роты, встрѣтившей мятежниковъ въ Радзивиловѣ; но еще до прибытія его, эта рота, подъ командою штабсъ-капитана Полешука, дружнымъ натискомъ отразила аттаку косиньеровъ и мѣткими выстрѣлами обратила конницу въ бѣгство, вслѣдъ за которою начали отступать и косиньеры.

Для преслѣдованія бѣжавшихъ мятежниковъ посланы три взвода драгунъ. Между тѣмъ, засѣвшіе въ домахъ инсургенты продолжали держаться упорно и производили оттуда сильную пальбу. Чтобы вытѣснить ихъ изъ мѣстечка, пѣхота должна была постепенно брать приступомъ каждый занятый мятежниками домъ.

Пѣшіе инсургенты, спасаясь бѣгствомъ, разсѣялись по огородамъ и полямъ, гдѣ повсюду дѣятельно преслѣдовались, отчасти драгунами, отчасти объѣздчиками пограничной стражи и пѣхотою.

Многіе изъ нихъ загнаны въ болото и потонули. Конные инсургенты, слѣдовавшіе при наступленіи за косиньерами, не принимая вовсе боя, скрылись въ лѣсъ, прилегающій къ Почаевской дорогѣ.

Сосредоточивъ послѣ преслѣдованія отрядъ на этой дорогѣ, маіоръ Семеновъ отдѣлилъ взводъ отъ 4-й линейной роты съ частію объѣздчиковъ, подъ начальствомъ командира роты штабсъ-капитана Ѳеодорова для очищенія нѣсколькихъ домовъ на Почаевской улицѣ, все еще занятыхъ инсургентами.—Оставшіеся мятежники, не смотря на незначительное ихъ число, не бросили оружія и до послѣдней минуты упорно сопротивлялись.

Тотчасъ послѣ командированія Ѳеодорова для очищенія домовъ въ Радзивиловѣ отъ засѣвшихъ въ нихъ мятежниковъ, съ другой стороны, въ предмѣстьѣ Левятинѣ, показывались новыя толпы инсургентовъ, въ числѣ до 1,400 человѣкъ, которые, какъ надо полагать, были вторгнувшіеся ночью у Клекотовскаго поста.

Тотчасъ противъ нихъ были посланы 2-ая и взводъ 4-й роты съ пѣшею командой пограничной стражи и взводомъ конныхъ объѣздчиковъ чрезъ Левятинскую греблю.

Смѣлое и быстрое наступленіе отряда воспрепятствовало инсургентамъ пробраться на Почаевскую улицу и занять ближайшіе радзивиловскіе дома; но показавшаяся въ то же время новая шайка, по дорогѣ изъ лѣса отъ поста Веселаго, угрожавшая обойти лѣвый флангъ отряда, побудила маіора Семенова оттянуть назадъ лѣвый флангъ цѣпи и пріостановить наступленіе, пославъ въ то же время драгунъ противъ обходящей колонны инсургентовъ.

Мятежники этой колонны, стремясь поспѣшно занять крестьянскіе дома предмѣстья, открыли слѣдовавшую за ними бричку, которая тотчасъ же и была отбита драгунами. Въ повозкѣ этой найдено было до 5,000 патроновъ, воеводская печать, нѣсколько бумагъ и кухонная посуда.

Между тѣмъ, въ предмѣстьѣ Левятинѣ завязался упорный бой.

Мятежникамъ, располагавшимъ больше чѣмъ тройными свѣжими силами противъ нашего отряда, уже нѣсколько утомленнаго прежними аттаками, удалось занять крестьянскія избы и канавы огородовъ въ предмѣстьѣ, откуда они сильно обстрѣливали нашу цѣпь и колонну.

Маіоръ Семеновъ два раза водилъ отрядъ въ аттаку на мятежниковъ и наконецъ, послѣ упорнаго трехъ-часоваго боя въ Левятинѣ, принудилъ ихъ отступить; послѣ чего, смѣнивъ 2-ю роту 4-ю (часть которой, по очищеніи домовъ въ Радзивиловѣ, успѣла присоединиться), выдвинулъ ее передъ деревню для обстрѣливанія опушки лѣса, въ который отступили мятежники, захвативъ съ собою своихъ раненыхъ.

Весь бой подъ Радзивиловымъ продолжался изъ 5 часовъ утра до 2 часовъ по полудни. Инсургенты понесли чувствительную потерю: убитыхъ съ утонувшими собрано 98 тѣлъ.—Кромѣ того, ежедневно всплываютъ на поверхность рѣчки трупы, такъ что цифра убитыхъ, вѣроятно, еще значительнѣе. Плѣнныхъ съ ранеными взято 96; отбиты штуцера, пистолеты и косы.

Предводитель первой шайки, Городинскій, и помощникъ его, Чернецкій, убиты. У Городинскаго найденъ подробная карта кременецкаго уѣзда на русскомъ языкѣ. Предводитель второй шайки, Лещинскій, будучи раненъ, взятъ инсургентами при отступленіи. Обѣ шайки, по показаніямъ плѣнныхъ, состояли подъ управленіемъ Высоцкаго.

Съ нашей стороны убито нижнихъ чиновъ 8 и раненыхъ 26.—Жителей м. Радзивилова евреевъ убито 2, ранено 3.—Подъ командиромъ 1 эскадрона Каргопольскаго драгунскаго полка маіоромъ Василенко, ранена верховая лошадь пулею. Строевыхъ лошадей убито 4, ранено 8, изъ нихъ 2 тяжело. Попорчено въ ротахъ минскаго пѣхотнаго полка винтовокъ 15.

Въ заключеніе своего донесенія, маіоръ Семеновъ, свидѣтельствуя о примѣрной храбрости и неустрашимости всѣхъ вообще чиновъ отряда, какъ о наиболѣе отличившихся упоминаетъ: командира 1 эскадрона маіора Василенко, того же эскадрона поручика Щурскаго и въ особенности командира 2-й роты минскаго пѣхотнаго полка шт.-кап. Полещука, выбившаго въ началѣ дѣла мятежниковъ изъ Почаевской улицы; того же полка подпоручиковъ Бенецкаго и Карпенко; начальника пѣшей этапной команды Апалина и пограничной стражи капитана Сахацкаго.

Управляющій радзивиловскимъ таможеннымъ округомъ, генералъ-маіоръ Крейтеръ, во все время боя личнымъ присутствіемъ и наставленіями ободрялъ сражавшіяся войска.

Всѣ штабъ и оберъ-офицеры, а равно нижніе чины пограничной стражи присоединились къ отряду и во время боя дѣйствовали наравнѣ съ войсками.

Помощникъ начальника кременецкой уѣздной полиціи, маіоръ Масловскій, съ крестьянами, много содѣйствовалъ успѣху, въ особенности указаніемъ скрывавшихся въ домахъ инсургентовъ.

По окончаніи дѣла, на помощь войскамъ въ Радзивиловѣ, прибыли отряды: изъ Почаева въ 2 часа, изъ Козина въ 4 часа, изъ Кременца въ 8 часовъ по полудни. (Сѣв. Поч.)

Подпоручикъ 3-й сводной резервной артиллерійской бригады *Чернецкій*, за отлучку съ пути слѣдованія къ мѣсту служенія, для присоединенія къ мятежническимъ шайкамъ, лишается всѣхъ правъ состоянія и ссылается въ Сибирь на поселеніе, въ отдаленныя мѣста. (Р. Ин.)

ТРОННАЯ РѢЧЬ КОРОЛЕВЫ ПРИ ЗАКРЫТІИ ПАРЛАМЕНТА 16-го (28) ІЮЛЯ.

Въ англійскихъ газетахъ сообщенъ полный текстъ тронной рѣчи королевы, прочитанной въ палатахъ за ея отсутствіемъ. Вотъ переводъ этого текста:

„Лорды и джентльмены.

„Намъ повелѣно ея величествомъ освободить васъ отъ дальнѣйшихъ засѣданій въ парламентѣ и, въ то же самое время, передать вамъ благодарность ея величества за усердіе и прилежаніе, съ которыми вы исполняли свои обязанности впродолженіе сессіи, пришедшей нынѣ къ концу.

„Ея величество смотрѣла съ глубокимъ сожалѣніемъ на настоящее положеніе Польши. Ея величество вошла, вмѣстѣ въ императоромъ Франціи и имперотором Австріи, въ переговоры, цѣль которыхъ была достигнуть исполненія условій вѣнскаго трактата 1815 года, въ пользу поляковъ. Ея величество надѣется, что эти условія будутъ приведены въ исполненіе, и что это столкновеніе, бѣдственное для человѣколюбія и опасное для спокойствія Европы, должно быть приведено къ окончанію.

Междоусобная война между сѣверными и южными штатами сѣверо-американскаго союза, по несчастію, еще продолжается, и по необходимости сопряжена съ великимъ вредомъ, не только для враждующихъ сторонъ, но и для націй, не принимавшихъ участія въ спорѣ. Ея величество, однакожъ, не видѣла причины отказаться отъ самаго строгаго нейтралитета, который ея величество соблюдала съ самаго начала несогласій.

Такъ какъ греческая нація избрала своимъ королемъ принца Вильгельма датскаго, ея величество приняла мѣры, имѣющія цѣлью соединеніе Іоническихъ острововъ съ греческимъ королевствомъ. Для этой цѣли ея величество вступила въ сообщеніе съ державами, участвовавшими въ заключеніи трактатовъ 1815 г., которыми эти острова были отданы подъ покровительство британской короны, и желанія іонянъ насчетъ этого соединенія будутъ узнаны должнымъ образомъ.

Нѣсколько варварскихъ злодѣйствъ, совершенныхъ въ Японіи надъ британскими подданными, поставили ея величество въ необходимость потребовать удовлетворенія, и ея величество надѣется, что ея требованія будутъ исполнены японскимъ правительствомъ и не будетъ необходимости прибѣгнуть къ понудительнымъ мѣрамъ, для поддержанія этихъ требованій.

Императоръ бразильскій нашелъ нужнымъ прервать дипломатическія сношенія съ ея величествомъ, вслѣдствіе несогласія ея величества на требованія, которыя она не сочла возможнымъ исполнить. Ея величество не желаетъ, чтобы это разъобщеніе продолжалось, и съ удовольствіемъ увидитъ возстановленіе своихъ сношеній съ Бразиліею.

Джентльмены палаты общинъ.

Ея величество повелѣваетъ намъ сообщить вамъ ея горячую благодарность за щедрыя средства, ассигнованныя вами для государственныхъ издержекъ нынѣшняго года и для устройства обороны верфей и арсеналовъ ея величества. Ея величество предписываетъ намъ поблагодарить васъ за распоряженія, сдѣланныя вами насчетъ содержанія его королевскаго высочества, принца уэльскаго.

Лорды и джентльмены.

Нищета, въ которую ввергла междоусобная война въ Сѣверной Америкѣ нѣкоторую часть подданныхъ ея величества въ мануфактурныхъ округахъ, и въ помощь которой сдѣланы были такіе великодушные и щедрые сборы, уменьшилась до нѣкоторой степени, и ея величество дала охотно свое согласіе на мѣры, имѣющія цѣлію имѣть благотворное вліяніе на это несчастное положеніе дѣлъ.

Признаки возобновленія безпорядковъ оказались въ колоніи ея величества въ Новой Зеландіи; но ея величество надѣется, что мудрыми и примирительными мѣрами, которыя будутъ подкрѣплены приличными карательными средствами, порядокъ и спокойствіе будутъ возстановлены въ этой важной и промышленной колоніи.

Ея величество дала свое согласіе на увеличеніе содержанія многихъ духовныхъ лицъ, получающихъ слишкомъ небольшое жалованье, и надѣется, что эта мѣра будетъ благопріятна для интересовъ господствующей церкви.

Ея величество дала свое согласіе на пересмотръ большей части книги статута (Statute Book), отмѣненіемъ множества актовъ, которые, сдѣлавшись непримѣнимыми и безполезными, мѣшаютъ сосредоточенію постановленій статута.

Ея величество ощутила много удовольствія, давая свое согласіе на актъ, ставящій на хорошо опредѣленныя основанія волонтерное войско, сдѣлавшееся однимъ изъ важнѣйшихъ оборонительныхъ средствъ страны.

skiego pieszego pułku i 1-szy szwadron kargopolskiego dragońskiego Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego księcia Konstantego Mikołajewicza pułku pod dowództwem dowódcy 1-go bataljonu mińskiego pułku majora Siemionowa) był już od kilku dni w ciągłéj gotowości spotkać powstańców.

W nocy z 18 na 19 czerwca, koło 2 godziny, major Siemionow otrzymał wiadomość, iż objazdowi straży nadgranicznéj Klekotowskiego stanowiska cofnęli się i że banda powstańców do 1400 ludzi konnych i pieszych przeszła granicę. Niezwłócznie, zebrawszy na punkcie zbiorowym powierzony mu oddział, major Siemionow posłał rozjazd do lasu poblizkiego od w. Aparypsa.

O 5 godzinie rozjazd dał znać naczelnikowi oddziału, iż powstańcy skierowali się po brzegu lasu ku wielkiéj drodze idącéj od Radziwiłłowa do Brod.

Próby powstańców wtargnąć z Galicji do gubernji wołyńskiéj były robione w różnych punktach i wprzódy; przy czem powstańcy poprzestawali zwyczajnie na uczynionym popłochu i uchylając się od walki, kryli się znowu do Austrji, przez co ciągle znużali rozlokowane na granicach wojska, które będąc zmuszone czuwać i oczekiwać ciągle napadu, prawie całkiem nie miały czasu do odpoczynku. Major Siemionow, życząc zadać nieprzyjacielowi dotkliwą porażkę, postanowił zmusić go na ten raz do bitwy, i w tym celu poszedł z 4 rotą mińskiego pieszego pułku po drodze Brodzkiéj, na lewo od Aparypsa, wysławszy pluton kawalerji i objezdczyków straży nadgranicznéj przez Buhajewkę na prawo od Aparypsa.

Lecz zaledwie naczelnik oddziału miał czas uszykować na przedzie od Aparypsa, na wybranéj pozycji rotę i rozsypać strzelców, gdy od pikiety na poczajowskiéj drodze otrzymano wiadomości, iż powstańcy w liczbie 400 ludzi konnych i pieszych, kryjąc się lasami, podeszli niepostrzeżenie pod Radziwiłłow.

Ponieważ pozostałe w Radziwiłłowie: 2-a rota mińskiego pieszego pułku i trzy plutony 1-go szwadronu kargopolskiego pułku dragonów Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego księcia Konstantego Mikołajewicza pod dowództwem majora Wasilenko, znajdowały się w zbiorze na przeciwnym krańcu miasteczka od strony Brod, jednak mimo pośpiech, z jakim major Wasilenko skierował ich na poczajowską ulicę, oni nie mogli uprzedzić wejścia powstańców do Radziwiłłowa, i walka rozpoczęła się na poczajowskiéj ulicy, gdzie powstańcy pośpieli zasiąść w najbliższych z brzegu żydowskich domach i skąd oni rozpoczęli silne strzelanie do zbliżających się wojsk. Jednocześnie jazda powstańców mając na przedzie kosynjerów, szła po ulicy.

Major Siemionow niezwłócznie poszedł od strony Aparypsa dla wzmocnienia 2-éj roty, która spotkała powstańców w Radziwiłłowie; ale jeszcze przed jego przybyciem rota ta, pod dowództwem sztabs-kapitana Poleszuka, wspólném natarciem odparła atak kosynierów i celnemi strzałami zmusiła jazdę do ucieczki, wślad za którą poczęli się cofać i kosynjery.

Dla ścigania uciekających powstańców posłano trzy kolumny dragonów. Tym czasem przyczajeni po domach powstańcy trzymali się uporczywie i silnie ztamtąd strzelali. Żeby wyprzeć ich z miasteczka, piechota musiała brać szturmem każdy zajęty przez powstańców dom.

Piesi powstańcy, ratując się ucieczką, rozbiegli się po ogrodach i polach, gdzie ich wszędy czynnie ścigali, po części dragoni a po części objezdczycy nadgranicznéj straży i piechota.

Wielu z nich zapędzonych do błota potonęło. Konni powstańcy, idący przy nacieraniu za kosynjerami, nieprzyjmując wcale utarczki, ukryli się do lasu, przyległego do poczajowskiéj drogi.

Zebrawszy po ściganiu oddział na téj drodze, major Siemionow oddzielił pluton od 4-éj linjowéj roty z częścią objezdczyków, pod komendą dowódcy roty sztabs-kapitana Fiodorowa dla oczyszczenia kilku domów zajętych przez powstańców. Pozostali powstańcy, niezważając na ich małą liczbę, nie rzucili broni i do ostatniéj minuty uporczywie się bronili.

Natychmiast po odkomenderowaniu Fiodorowa dla oczyszczenia domów w Radziwiłłowie od przyczajonych tam powstańców, z drugiéj strony, na przedmieściu Lewiatynie, ukazały się nowe tłumy powstańców w liczbie do 1400 ludzi, którzy jak się należało spodziewać byli ci, co wtargnęli w nocy koło Klekotowskiego stanowiska.

Natychmiast przeciw nim były posłane 2-a i pluton 4 roty z pieszą komendą nadgranicznéj straży i plutonem konnych objazdowych przez lewiatyńską groblę.

Śmiałe i bystre natarcie oddziału przeszkodziło powstańcom przebrać się na poczajowską ulicę i zająć najbliższe radziwiłłowskie domy, lecz ukazująca się jednocześnie nowa banda po drodze z lasu od stanowiska Wesołego, która groziła obejść lewe skrzydło oddziału, zmusiła majora Siemionowa odciągnąć nazad lewe skrzydło łańcucha i wstrzymać atak posyłając przy tem dragonów przeciw okalającéj kolumnie powstańców.

Powstańcy téj kolumny, śpiesząc o ile można zająć domy włościańskie na przedmieściu, odsłonili idącą za nimi bryczkę, która natychmiast była odbita przez dragonów. W bryczce téj znaleziono z 5000 ładunków, wojewódzką pieczęć, kilka papierów i kuchenne sprzęty.

Tymczasem na przedmieściu Lewiatynie rozpoczęła się zawzięta walka.

Powstańcom, którzy mieli więcéj jak potrójne siły w porównaniu z naszym oddziałem już cokolwiek zmęczonym przez uprzednie ataki, udało się zająć włościańskie izby i rowy ogrodów na przedmieściu, zkąd oni silnie obstrzeliwali nasz łańcuch i kolumnę.

Major Siemionow dwa razy prowadził oddział do ataku na powstańców i w końcu po zawziętéj trzechgodzinnéj walce w Lewiatynie zmusił ich się cofnąć, poczém zmieniwszy 2-ą rotę przez 4-ą (część któréj po oczyszczeniu domów w Radziwiłłowie pośpiała się złączyć) wysłał ją na wieś dla ostrzeliwania brzegu lasu, do którego cofnęli się powstańcy, zabrawszy ze sobą swoich rannych.

Cała walka pod Radziwiłłowem trwała od 5-éj godziny z rana do 2-iéj po południu. Powstańcy ponieśli dotkliwą stratę: zabitych razem z utoniętymi zebrano 98 trupów. Oprócz tego codzień wypływają na powierzchnię rzeczki trupy, tak iż liczba zabitych zapewno jest jeszcze większa. Jeńców razem z rannymi zabrano 96; odebrano sztucery, pistolety i kosy.

Dowódca pierwszéj bandy, Horodyński i pomocnik jego Czernecki zabici. U Horodyńskiego znaleziono szczegółową mappę krzemienieckiego powiatu w języku rossyjskim. Dowódca drugiéj bandy Leszczyński, będąc rannym został wzięty przez powstańców przy cofaniu się. Obie bandy według zeznania jeńców zostawały pod dowództwem Wysockiego.

Z naszéj strony zabito żołnierzy 8 i rannych 26. Mieszkańców m. Radziwiłłowa żydów zabito 2, ranionych 3. Pod dowódcą 1 szwadronu kargopolskiego dragońskiego pułku majorem Wasilenko zraniono konia wierzchowego kulą. Szeregowych koni zabito 4, raniono 8, z nich 2 ciężko. Zepsuto w rotach mińskiego pieszego pułku gwintówek 15.

Na zakończenie swego doniesienia, major Siemionow, zaświadczając o przykładnéj waleczności i nieustraszoności wszystkich w ogóle oficerów i żołnierzy, jako o najbardziéj odznaczających się wspomina: dowódcę 1-go szwadronu majora Wasilenko, tegoż szwadronu porucznika Szczurskiego i szczególnie dowódcę 2-éj roty mińskiego pieszego pułku sztabs-kapitana Poleszuka, który wyparł z samego początku powstańców z ulicy poczajowskiéj; tegoż pułku podporuczników; Bienieckiego i Karpeńko, naczelnika pieszéj etapowej komendy Apalina i nadgranicznéj straży kapitana Sochackiego.

Zarządzający radziwiłłowskim celnym okręgiem jenerał major Krejter, przez cały ciąg bitwy osobistą bytnością i nauczaniem dodawał ducha walczącym wojskom.

Wszyscy sztab i ober-oficerowie, tudzież żołnierze straży nadgranicznéj złączyli się z oddziałem i w czasie bitwy działali zarówno z oddziałem.

Pomocnik naczelnika krzemienieckiéj policji powiatowéj major Masłowski, z włościanami, wiele dopomógł powodzeniu, a szczególnie przez wydawanie kryjących się po domach powstańców.

Po skończonéj wyprawie, na pomoc wojskom w Radziwiłłowie przybyły oddziały: z Poczajowa o 2 godzinie, z Kozina o 4 godzinie, z Kremieńca o 8 godzinie po południu. (Pocz. półn.)

—Podporucznik 3-iéj rezerwowéj artylerzyjskiéj brygady Czerniecki za wydalenie się w drodze do miejsca służby dla przyłączenia się do band powstańczych pozbawia się wszystkich praw stanu i wysyła się na Syberję na osiedlenie w oddalone miejsca. (Rus. inw.)

MOWA TRONOWA KRÓLOWEJ ANGIELSKIEJ PRZY ZAMKNIĘCIU PARLAMENTU 16-go (28) LIPCA.

Dzienniki angielskie umieścili mowę królowéj, odczytaną w izbie gmin przez lorda kanclerza. Brzmi ona w dosłównem kłómaczeniu następnie:

Milordowie i mości panowie,

Otrzymaliśmy rozkaz jéj kr. mości uwolnić was od dalszego zasiadania w parlamencie, a razem wynurzyć wdzięczność n. pani za gorliwość i pilność, z jakiemi przykładaliście się do spełnienia waszych obowiązków przez ciąg posiedzeń, które doszły do swego końca.

N. pani z głębokim smutkiem widziała teraźniejszy stan Polski. Jéj kr. mość weszła spólnie z cesarzem Francuzów i cesarzem austryjackim w rokowania, których celem było otrzymanie spełnienia warunków traktatu wiedeńskiego 1815 na rzecz Polaków. N. pani ma ufność że te warunki będą wprowadzone w wykonanie i że w ten sposób zasmucająca dla ludzkości i niebezpieczna dla spokoju Europy zatarga, będzie mogla być doprowadzoną do końca.

Wojna domowa między Stanami północnemi i południowemi północnéj amerykańskiéj jednoty, na nieszczęście, dotąd nieustaje i towarzyszą jéj niezbędnie niezliczone cierpienia, nietylko dla stron walczących, ale też dla wszystkich narodów niemających nawet udziału w tym sporze. Wszakże n. pani niewidziała powodów do zaniechania ścisłéj neutralności, jaką przestrzegała od początku walki.

Naród grecki obrał książęcia Wilhelma duńskiego swym królem. N. pani przedsiębierze środki w widoku zjednoczenia wysp Jońskich z królestwem greckiem. W tym celu, n. pani porozumiewa się z państwami, które należały do traktatów 1815, a mocą których te wyspy oddane zostały pod orędownictwo korony brytańskiéj; pragnienia Jończyków w tym przedmiocie będą należycie wybadane.

Liczne barbarzyńskie zniewagi popełnione w Japonji na poddanych angielskich zmusiły jéj kr. mość żądać wynagrodzenia i n. pani spodziewa się, że rząd japoński usłucha tych wymagań, tak, iż nie będzie potrzeby uciekać się do środków przymusowych.

Cesarz brazylijski uznał za właściwe zerwać stosunki dyplomatyczne z n. panią, z powodu, że jéj królewska mość nie spełniła żądań, których przyjęcie nie sądziła być możliwém. N. pani nie pragnie dłuższego trwania téj oziębłości w przyjaźni i byłaby szczęśliwą z przywrócenia stosunków swoich z Brazylją.

Mości panowie izby gmin, n. pani rozkazała nam wynurzyć żywą swoją wdzięczność za szczodrobliwe summy, któreście udzielili na potrzeby służby krajowéj w bieżącym roku i na nieustającą obronę warstatów okrętowych i arsenałów jéj kr. mości; n. pani rozkazała nam także podziękować wam za uposażenie, którém opatrzyliście jego kr. wysokość książęcia Walji.

Milordowie i mości panowie,

Niedostatek, w jaki wojna domowa w Ameryce północnéj wtrąciła część poddanych jéj kr. mości w powiatach rękodzielniczych, na ulżenie którego wspaniałe i hojne składki poczyniono, zmniejszył się w pewnych rozmiarach i jéj kr. mość udzieliła serdeczne potwierdzenie środkom przeznaczonym na wywarcie dobroczynnego wpływu na ten nieszczęśliwy stan rzeczy.

Objawy, zapowiadające ponowienie rozruchów okazały się w osadzie jéj kr. mości Nowa Zelandja; ale n. pani ma ufność, że przez środki rozumne i pojednawcze, wsparte właściwém poskromieniem, porządek i spokojność utrzymanemi zostaną w téj ważnéj i rozwijającéj się osadzie. N. pani udzieliła swe przyzwolenie uchwale zmierzającéj do powiększenia dochodów znacznéj liczby drobnych beneficjów i ma ufność, że ten środek korzystnym będzie dla dobra ustanowionego kościoła.

N. pani zgodziła się na prawo przejrzenia wielkiej części księgi statutów, a to przez wykreślenie znacznéj liczby ustaw, które chociaż wyszły z używania lub okazały się niepotrzebnemi, przeszkadzały przecięż układowi kodeksu.

Naj. pani doznaje wielkiéj przyjemności z udzielenia przyzwolenia swojego na prawo zapewniające należycie określone stanowisko téj siły ochotniczéj, która dodała jeden z najważniejszych pierwiastków do odpornych środków w kraju.

Ея величество охотно дала свое согласіе на актъ, имѣвшій цѣлью привести въ исполненіе дополнительный трактатъ, заключенный ея величествомъ съ президентомъ Соединенныхъ Штатовъ, для болѣе дѣйствительнаго преслѣдованія торговли невольниками; и ея величество надѣется, что достопочтенное содѣйствіе правительства Соединенныхъ Штатовъ окажетъ матеріальную помощь ея величеству въ тѣхъ обязанностяхъ, которыя давно взяла на себя Великобританія, съ цѣлью прекратить навсегда совершеніе ужаснѣйшаго злодѣйства. Ея величество съ удовольствіемъ согласилась на многія другія общеполезныя мѣры, результатъ вашихъ трудовъ впродолженіе настоящей сессіи.

Ея величеству очень пріятно видѣть, что, не смотря на многія неблагопріятныя обстоятельства, общее благосостояніе ея имперіи продолжаетъ стоятъ выше благосостоянія всѣхъ другихъ государствъ. Хотя великія мѣстныя бѣдствія удручали Великобританію вслѣдствіе междоусобной войны въ Америкѣ, а Ирландію вслѣдствіе неблагопріятной погоды, финансовыя средства соединеннаго королевства вполнѣ сохранили свои прежніе размѣры, и его общая торговля со всѣмъ свѣтомъ превосходила всѣ другія.

Съ великимъ удовольствіемъ его величество находитъ, что ея владѣнія въ восточной Индіи, быстро оправившись отъ бѣдствій, которыя недавно ихъ удручали, вступили на путь общественнаго, финансоваго и торговаго совершенствованія, обѣщающаго намъ много хорошаго для увеличенія благоденствія этихъ обширныхъ странъ.

Когда вы возвратитесь въ свои округи, вамъ придется также исполнять важныя обязанности, и ея величество усердно молитъ, чтобы благословеніе всемогущаго Бога было надъ вашими усиліями для распространенія благосостоянія и благоденствія между ея подданными, составляющихъ постоянный предметъ ея заботливости."

(Бир. Вѣд.)

N. pani chętnie potwierdziła prawo wprowadzenia w wykonanie traktatu dodatkowego, zawartego przez jéj kr. mość z prezydentem Stanów Zjednoczonych, w celu skutecznego poskromienia handlu czarnemi i n. pani ma ufność, że zacne spółdziałanie rządu Stanów Zjednoczonych rzeczywiście dopomoże jéj kr. mości w usiłowaniach, jakie Wielka Brytanja tak dawno podejmuje dla położenia końca spełnianiu najohydniejszéj zbrodni. N. pani z zadowoleniem zgodziła się na wielką liczbę innych uchwał pożytku ogólnego, będących owocem prac waszych w ciągu niniejszego parlamentu.

N. pani postrzegła z zadowoleniem, że mimo znaczną liczbę przeciwnych okoliczności, pomyślność ogólna jéj państwa trwa, niedoznając uszczerbku.

Chociaż ciężki niedostatek miejscowy dotknął wielką Brytanję w skutek wojny domowéj w Ameryce, a Irlandję z powodu trzech lat nieurodzajnych, zasoby skarbowe zjednoczonego królewstwa utrzymały się w dobrym stanie i jego ogólny handel ze światem całym niezostał materjalnie zachwiany.

Było to źródłem wielkiego zadowolenia dla najjaśniejszéj pani, widzieć, że jéj posiadłości wschodnio-indyjskie które bystro dźwigają się z klęsk przed niedawnym czasem doznanych, wchodzą na drogę ulepszeń społecznego, skarbowego i handlowego, podających wielkie nadzieje wzrastającéj pomyślności tych rozległych krajów. Wracając do waszych rozmaitych hrabstw, przyjdzie wam jeszcze spełnić ważne obowiązki i najjaśniejsza pani gorąco błaga, aby błogosławieństwa Boga wszechmogącego dopomogły waszym usiłowaniom w pomnożeniu dobrobytu i szczęścia jéj poddanych, którzy są celem jéj statecznéj i najgorętszéj troskliwości.

Częśc Nieurzędowa.

Wilno, 29 lipca.

POGLĄD OGÓLNY.

Podaliśmy obszerne wiadomości o rozporządzeniach poczynionych w Meksyku przez marszałka Forey. Mianowany tryumwirat objął 25 czerwca tymczasowy rząd kraju. Rada złożona z 25 członków dopomagać mu powinna w tém ciężkiem zadaniu; wybrane przez tę radę zgromadzenie z 215 znakomitszych obywateli ma zagłosować kształt rządu, jaki za najwłaściwszy rzekomi przedstawiciele narodu uznają. Jeszcze dzienniki europejskie nie wypowiedziały swojego zdania o dekretach marszałka Forey, tłómaczących zapewne myśl Napoleona III; ale na pierwszy rzut oka jest rzeczą widoczną, że skład zgromadzenia mającego rozstrzygnąć przyszłość rzeczypospolitéj meksykańskiéj nie odpowiada warunkom rzeczywistego przedstawicielstwa. Być może, a nawet być musi, że w kraju, którego mała tylko, choć najważniejsza część, jest przez Francuzów zhołdowana, główną i żywotną potrzebą było, po obaleniu Juareza, zaprowadzić co najprędzéj jakikolwiek rząd nowy, ostateczne zaś jego ustalenie, niezbędne zmiany, jakie okoliczności doradzą, potwierdzenie sankcją ludową, bądź w drodze powszechnego głosowania, bądź w inny właściwszy sposób, cesarz zachował do czasu głębszego rozpoznania wewnętrznych stosunków i zbadania istotnéj woli większości.

Jakikolwiek więc obrót weźmie na przyszłość polityczny kształt rządu dotychczasowéj rzeczypospolitéj meksykańskiéj, to pewna, że ostateczna jéj dola ściągnie wkrótce najbaczniejszą uwagę obu światów i może stać się źrzódłem wielkich następstw. Europa i Ameryka, a zwłaszcza Stany Zjednoczone, nie pozostaną obojętnemi na przyszłość tego kraju, który zdaje się być powołanym do przeważnego wpływu na dotychczasowe międzynarodowe stosunki Francji. Dla lepszego więc zrozumienia blizkiego ich rozwoju rzeczą jest konieczną dokładnie poznać tę nową widownię, na któréj ścierać się podobno przyjdzie trzem sprzecznym prądom: francuzkiemu, angielskiemu i Stanów Zjednoczonych. Sądzimy więc, że dla czytelnika Kurjera pożądanym będzie choć pobieżny pogląd na to dawne państwo Montezuma, dla którego godzina zupełnego przeobrażenia ma uderzyć.

Meksyk jest ogromnym lądem graniczącym od północy z Oregonem; od wschodu, z Luizjaną; od południa z Golfem meksykańskim i międzymorzem Panamą; na zachod z oceanem Spokojnym.

W skutek traktatów, w różnych czasach zawieranych ze Stanami Zjednoczonemi, tudzież z rzeczami pospolitemi Ameryki środkowéj, obręby dzisiejszego Meksyku są mniéj więcéj pewne i z tego powodu przewidywać się nie dają żadne trudniejsze powikłania. Dzisiejsza jeszcze rzeczpospolita meksykańska dzieli się na 19-cie stanów i trzy obwody. Przestrzeń posiadana przez rzeczpospolitą jest niezmierna; ludność dochodzi do 6,450,000 mieszkańców, którzy dzielą się na trzy główne plemiona: białych, Hiszpanow lub kreolów 1, 400, 000; Indjanów 3, 700, 000, Metisów 1, 400, 000. Nie wchodząc w opis odrębnych pokoleń, okazuje się, że ludność indyjska jest najliczniejsza, że nawet według wszelkiego podobieństwa do prawdy wzrosła od czasów opanowania Meksyku przez Hiszpanów, przynajmniéj postrzeżono, że od lat 50-ciu widocznie się rozmnożyła.

Indjanie zachowali wybitne znamiona odwiecznych obyczajów; żyją osobnemi pokoleniami i rządzą nimi jeszcze Kacykowie; mówią narodowemi narzeczami, do których wdarła się ledwie mała cząstka wyrazów hiszpańskich. Najgłówniejszą zmianą, skutkiem zetknięcia się ich z białymi, jest powszechne przyjęcie katolicyzmu, chociaż tu i ówdzie, dawna wiara i jéj obrządki w największéj tajemnicy są wykonywane i posążki bożyszcz, z czasów bałwochwalczych, jako zakład i rękojmia szczęścia, przechowują się z największem uwielbieniem.

Indjanie są miernego i szykownego wzrostu, wyraz ich twarzy jest przyjemny, płeć zmienia się między smagłą i czerwono-miedzianą; w ogóle plemię piękne, silne, mimo powierzchowność wątłą. Obyczaje nie krwawe, skłonni są jednak do złodziejstwa; przebiegli, zmysłowi i zepsuci, a w oznakach pokory przesadni. Prawo uczyniło ich wolnymi, ale nędza trzyma ich w niewoli. Ten stan rzeczy nie łatwo się odmieni; ciemnota Indjan, a lichwiarstwo Kreolów, dźwignąć się im niedozwala. Dodajmy, że Indjanie nie używają żadnych praw politycznych, które biali wyłącznie dla siebie zachowali. W północnéj części rzeczypospolitéj żyje jeszcze niewielu Indjan w stanie dzikości i pogaństwa, rząd mało na nich zwracał uwagi.

Meksyk liczy kilkanaście miast znaczniejszych. Oprócz stolicy Mexico, wewnątrz kraju, najważniejszemi są: Valladolid, Queretarro, Puebla, Guanaxuato, Zacatecas, Guadalaxara, San-Luis de Potozi, Durango. Na zatoce meksykańskiéj port Vera-Cruz, broniony przez twierdzę San-Juan d'Ulloa i port Tampico są najhandlowniejszemi; na brzegach wielkiego oceanu port: Acapulco, Manzanillo, San-Blas i Mazatlan.

Pod względem religijnym, wyznanie katolickie jest panującém; kraj liczy jedno arcybiskupstwo i 7 biskupstw. Pod względem kształtu rządu, zmieniał się on od lat 20, wśród ciągłéj anarchji między rzeczą-pospolitą federacyjną i jednolitą. Dochody państwa, dopóki było wicekrólestwem hiszpańskiem, wynosiły 107,000,000 fr. z których piąta część składała się z podatku pobieranego od przemysłu kopalni. Mało co po wybiciu się na niepodległość w roku 1825 dochody skarbu nie przenosiły 60 miljonów. W roku 1830 podniosły się znowu do 100, lecz w 10 lat późniéj, z powodu ciągłych wstrząśnień, spadły do 70. Około roku 1850 w średniém przecięciu dawały 85 miljonów. Prócz dochodów z kopalni, najważniejszem źrzódłem były cła przynoszące od 30 do 35 miljonów fr. Szczupłe te zasoby pochłaniało po większéj części wojsko i flotylla z 10 małych statków, na których utrzymanie, nawet w czasie pokoju, wydatkowano przeszło 40 miljonów.

Dług narodowy wynosi 500 miljonów, z których 400, Meksyk winien jest krajom obcym.

Z dziejów powszechnych wiadome jest zdobycie Meksyku przez Hiszpanów, którzy po raz pierwszy ukazali się na jego brzegach w roku 1515 i dokonali obrzędu objęcia tego kraju w imieniu Karola V, rzeczywiście jednak dopiéro Ferdynand Cortez po wylądowaniu dnia 14 marca 1519 roku, rozpoczął rzeczywiste zdobycie a zwycięztwo odniesione przezeń dnia 7 lipca 1520, utrwaliło panowanie hiszpańskie w tym kraju, którego Cortez był pierwszym wielkorządcą.

Sława, jaką ten zdobywca zjednał, uwielbienie jakiém imię jego otaczano w Madrycie, obudziło podejrzliwość Karola V. Pod pozorem rozdziału władz cywilnéj i wojennéj, wysłano do Meksyku kommisarzów królewskich, którzy pod nazwą Audiencia Nowéj Hiszpanji istotny rząd objęli. Wiadoma jest dalsza dola Corteza, gorycze niewdzięczności, które dni jego zatruły i nędzny zgon 2 grudnia 1547 w 62 roku życia.

Z objęciem przez Hiszpanów władzy, rozpoczęło się nawracanie Indjan. Większa część XVI wieku upłynęła na tém zadaniu popieraném z największém okrucieństwem ze strony opowiadaczów katolicyzmu. W wieku XVII duchowieństwo katolickie, spełniwszy swe posłannictwo, otoczyło miłością nowo nawróconych i wzięło ich obronę przeciw wielko-rządcom. Pamiętna jest walka, którą w roku 1624 toczył arcybiskup meksykański Alonzo de Zerna z vice-królem, margrabią de Gelvez.

Zarząd nowéj Hiszpanji, jak wówczas Meksyk zwano, począł być sprawiedliwszym; ciągły napływ Europejczyków z półwyspu pyrenejskiego, łączenie się ich z ludnością miejscową, dały początek nowym warstom społeczeństwa zwanym kreolami i metisowską. Meksyk rządzony był samowładnie przez vice-królów, którzy tylko w obec duchowieństwa i ludności czystéj krwi dawnego lądu, zachowywali jakiś cień sprawiedliwości; miejscowi indyjscy mieszkańcy doznawali wszelkiego rodzaju niesprawiedliwości. Niewolnictwo szeroko rozkrzewione jeszcze pod panowaniem Montezumów, poczęło przybierać co raz większe rozmiary; tłumy czarnych sprowadzanych z Afryki zapełniały targowiska a użycie ich do uprawy roli i posług domowych dało początek nowemu pokrzyżowaniu plemion i téj mieszaninie krwi, która nigdzie nie ukazała się tak wybitną jak w Meksyku.

Królowie hiszpańscy posiadali tę daleką zamorską osadę i małe ciągnęli z niéj korzyści, nic też dla jéj rozwoju i szczęścia nie czynili; tylko duchowieństwo, wzbogacając się same, wpływało dobroczynnie na jéj rozwój i uobyczajenie. W sprawie wiary, apostolskiemi pracami swojemi rozszerzało granicę dzierżaw królewskich w téj części świata. Tak naprzykład, jezuitów sprawiedliwie poczytywać należy za prawdziwych zdobywców Kalifornji. Ogromne i niemal na powierzchni ziemi leżące pokłady złota i srebra, dawno już w Europie nabyły wielkiego rozgłosu i budziły chciwość pojedyńczych przedsiębierców. Hollendrzy i Francuzi rozpoczęli wyprawy flibustjerskie, często szczęśliwe, częściéj silnie przez vice-królów tłumione; lecz oprócz tych najazdów na własną rękę przez awanturników przedsiębranych, żaden naród europejski niezaprzeczał Hiszpanji posiadania Meksyku. Wojna więc we właściwem tego wyrazu znaczeniu, nieznaną była na tym lądzie. Zwykłe jednak dobrodziejstwa pokoju na nim nie zakwitły; lenistwo Hiszpanów niedozwoliło im korzystać ze skarbów przyrodzenia, jakie Opatrzność najszczodrobliwiéj na tę ziemię rozlała. Wszystko pozostało w pierwotnéj, nietykalnéj dzikości, tylko tu i ówdzie wspaniałe kościoły, wielkie klasztory, pałace wzbogaconych Hiszpanów świadczyły, że dzieła sztuki i przemysłu mogłyby i tu zajaśnieć, gdyby osadnicy lub miejscowa ludność chciała otrząsnąć się z odrętwienia.

W takim stanie były rzeczy; w XVII wieku już Hiszpanie niewidzieli w około, żadnéj nowéj dla siebie zdobyczy. Różne przywileje, zwłaszcza na korzyść białych, nabierały coraz większéj siły; Indjanie ciężko cierpią; z kreolami rząd postępuje z początku, jak z podejrzanymi a z postępem czasu, jak z wrogami.

Korweta wysłana z Kadyxu przyniosła dnia 8 lipca 1808 opis zdarzeń, skutkiem których Józef Bonaparte zasiadł na tronie hiszpańskim. Vice król w wydanéj odezwie uwiadomił o tém powszechność i gorąco ją zagrzewał do wytrwania w wierności Ferdynandowi VII. Odezwę przyjęto z zapałem; lud przebiegał ulice, miotając przekleństwa i groźby zemsty przeciw Francuzom, ale powołanie do współdziałania, obudziło w nim uczucie dumy, bo dotąd nieprzemawiano do niego pobobnym językiem. Rada miejska stolicy zażądała od vice króla ustanowienia zgromadzenia narodowego, zgodził się on na to, ale Audiencia, urząd o którym wspomnieliśmy wyżéj, sprzeciwiła się temu, rozkazała schwytać vice króla i odesłała go do Hiszpanji. Współcześnie wtrąciła do więzienia członków rady miejskiéj, którzy głosowali za zwołaniem zgromadzenia narodowego. Rzeczy zmieniły postać; rozwinęła się walka o najwyższą władzę w Meksyku, do kogo należeć powinna, czy do Amerykanów, czy do Hiszpanów podczas niewoli króla Ferdynanda? Z obu stron gotowano się do walki. Hiszpanie wszędzie się uzbrajali, krajowcy czynnie popierali ich zamiary.

Po wielu wstrząśnieniach utworzyła się rzeczpospolita federacyjna meksykańska, któréj dalsze koleje późniéj opowiemy.

WAIDOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

Między innemi, dowiadujemy się z listów pisanych z Rieti, że świeżo czata francuzka przybyła umyślnie aż do Correze na ziemi włoskiéj, dla uprzedzenia oddziału stojącego w téj miejscowości, że drużyna zbójecka ścigana przez Francuzów między Monte-Maggiore i Monte-Libretti starała się wedrzeć na ziemię królestwa. Natychmiast poczyniono rozporządzenia do wspólnych działań. Prócz tego władze włoskie uwiadomiły władze francuzkie o znacznéj liczbie zbójców kryjących się po niektórych klasztorach państwa papieskiego.

Turyn 23 lipca. Posiedzenie izby poselskiéj.

P. Visconti Venosta, minister spraw zagranicznych. Mam zaszczyt złożyć na stole izby papiery, ściągające się do uwięzienia przez kwesturę genueńską na pokładzie parostatku Aunis Cipriana La Sala i jego spólników.

Skoro to nastąpiło, wnet rząd królewski otworzył rokowania z rządem cesarza Napoleona i obie strony doszły do zgody w dwoistym celu: utrzymania w swéj mocy umów międzynarodowych, tudzież zapewnienia skutku sprawiedliwości na osobach, przeciw którym były już wydane prawidłowe rozkazy uwięzienia.

Wspomnianych zbójców potrzeba było wydać rządowi francuzkiemi, który przyrzekł przychylić się do wymagań rządu włoskiego względem dalszego z nimi sądowego przewodu. Prócz tego rząd francuzki zobowiązał się nakazać śledztwo dla sprawdzenia jak ci ludzie...

P. Gandonato. Ci zbójcy!

P. Visconti Venosta. Mniejsza o nazwę, są oni dziś więźniami. Mówiłem, że rząd francuzki zobowiązał się nakazać śledztwo, dla sprawdzenia jak ci ludzie mogli być przyjętymi na okręcie francuzkim, mającym zawinąć do jednego z portów włoskich.

Rząd francuzki zobowiązał się nadto czuwać, aby na przyszłość nic podobnego niemiało miejsca. Rząd włoski ze swojéj strony wykonał umowę i dziś zrana oddał tych więźniów żandarmom francuzkim na granicy Cenis, według wywodu słównego prawidłowie spisanego.

Rząd francuzki ze swojéj strony w spełnieniu dopominku o ich wydanie, który już został złożony przez rząd włoski, rozpoczął właściwe kroki; wszakże pewne formalności sądowe, pociągną za sobą kilkodniową konieczną zwłokę. Zacni członkowie izby, którzy z tego powodu oświadczyli chęć do interpellacji, znajdą odpowiedź w papierach, które miałem zaszczyt przedstawić.

W każdym razie sądzę, iż powinienem oświadczyć, że wszelkie rozprawy w téj mierze byłyby niewczesne, prosiłbym więc izbę wstrzymać się od nich, aż dopóki umowa nie będzie całkowicie spełnioną przez rząd francuzki.

— Turyn 25 lipca, Dziennik des Debats umieścił następny list, pisany z tego miasta.

Przestano już mówić o sprawie parostatku Aunis, już załatwionéj, lub przynajmniéj poczytywanéj za załatwioną.

Izba poselska postanowiła roztrząsnąć jeszcze kilka projektów do praw. Najważniejszemi są: prawo konsumpcyjne, tyczące się sprzedaży drogi żelaznéj Wiktora-Emmanuela i prawo o zbójectwie.

Co do pierwszego, rząd zamierza opodatkować sprzedaż wina, wódki, piwa, i t. d. mięsa jatkowego i skór wyprawnych. W miastach opłata ma się pobierać od przywozu, po wsiach od przedaży na rozdrób. Taryfa jest zastosowana do ludności.

Nie mogę wchodzić w jéj szczegóły; poprzestanę tylko na wskazaniu głównych przedmiotów ulegających opłatom w miastach ludniejszych nad 60,000 mieszkańców.

Od hektolitra wina (25 garncy) płaci się 5 franków; wódki niższéj próby niż 22-ch stopni 20 fr.; od wołu 30 franków; od krowy 20 fr.; od wieprza 10 fr.; od kwintala (100 funt.) mięsa świeżego 40 fr.; solonego 15 fr;

Rzeczony podatek nie jest nowy, a przynajmniéj nie wszędzie. W Piemoncie zastępuje on tak zwany Canone Gabellaria; w Lombardji i Emilji, taksy rozmaitego rodzaju. Nie należy zapominać, że w Sycylji i w państwie papieskiém zniesiono opłaty od mlewa, które były bardzo dla ludności uciążliwemi.

Minister skarbu spodziewa się, że ujednostajnienie opłat konsumpcyjnych pomnoży dochody przynajmniéj o 20 miljonów.

Nie sądzę, aby prawo o zbójectwie weszło jeszcze w czas na porządek dzienny, chociaż postanowiono roztrząsnąć je przed rozjechaniem się parlamentu. Szczerze mówiąc, nie jest do pragnienia, aby kodeks włoski wzbogacił się tém prawem.

Posłowie neapolitańscy, niektórzy przynajmniéj, uniesieni bardzo przyrodzoném uczuciem rozjątrzenia, chcą koniecznie zagłosować to prawo. Zdaje się im, że w ten sposób zemszczą się za cierpienia, jakich doznają ich mocodawcy od zbójców. Ale ta plaga już ustaje, a przynajmniéj z każdym dniem oczywiście się zmniejsza. Ponieważ zaś zmniejszyć się dała bez praw wyjątkowych, należałoby do końca iść tą drogą; takie jest przynajmniéj zdanie dość znacznéj liczby posłów.

Droga żelazna kalabro-sycylyjska, sieć dróg doradzanych przez jenerała Menabrea, oto są najskuteczniejsze prawa przeciw zbójectwu. Lepiéj jest nierównie nie wprowadzać do kodeksu pewnego rodzaju zasad, którychby można nadużyć niewiadomo kiedy ani względem kogo. Zbiór dawnych ustaw jest tak obfitą zbrojownią dowolności, że ludzie rozsądni łatwo pojmą, iż pomnażać ich nie należy.

Senator Matteucci przedstawił osobiście od siebie senatowi prawo o szkołach drugiego stopnia; byłby on je przedstawił jak minister, gdyby dłużéj pozostał w gabinecie, lecz projekt wzięty będzie pod rozbiór, chyba po wznowieniu sejmu.

— Dziennik Opinione pisze d. 25 lipca:

Prawo pożyczkowe zagłosowane d. 11 marca 1863 z. obejmuje artykuł przepisujący, że w ciągu bież. roku obieg bonów skarbowych upoważnionych w summie 300 miljonów zmniejszony zostanie do 150,000,000. Możemy zapewoić, że minister skarbu już dziś spełnił ten warunek i że ilość bonów będących w obiegu, niedochodzi nawet do 150 miljonów.

Piszą z Messyny d. 16 lipca: Etna już od kilku dni wre w swojém łonie. Z wielkiego otworu buchają płomienie i lawa. Działanie podziemne zdaje się, że wzięło kierunek w stronę Bronte i że tam oczekiwać należy nowego wybuchu. Straszliwe grzmoty, wyrzuty popiołów i kamieni, ognie podziemne, których istnienie odkrywa rozpalona ziemia, roznoszą postrach aż do Katany, szczególniéj zaś między ludnością góralską, która na wielu miejscach już przygotowała się do opuszczenia swych mieszkań. Konie stoją posiodłane, trzody spędzone w obory, cała ruchomość tak ułożona, aby ucieczka była łatwą. Po kościołach odprawiają się ciągłe modlitwy, relikwje wystawione są na cześć wiernych. Wszystko słowem świadczy o przestrachu ludności, która już tyle razy stawała się pastwą wściekłości wulkanu, a która, skoro burza przeminie, niepomna na przeszłość, nie troszcząc się o przyszłość, powróci znowu mieszkać na szczytach i uprawiać spadzistości góry.

Papiery dyplomatyczne, złożone izbie poselskiéj przez ministra spraw zagranicznych margr. Visconti-Venosta o uwięzieniu Cypriana La Gala i jego spólników na okręcie francuskim obejmują ośm not lub depeszy.

Podamy w niewielu słowach treść sześciu pierwszych dokumentów, dwa zaś ostatnie obejmujące całą istotę rzeczy, i świadczące o troskliwości gabinetu turyńskiego ocalenia cześci narodowéj powtórzymy dosłównie.

Dokument pod liczbą I podpisany w nieobecności ministra spraw wewnętrznych przez pana Spaventa, przedstawia ministrowi spraw zagranicznych cały stan rzeczy i tłómaczy w jaki sposób depesza prefekta genueńskiego proszącego ministra o instrukcje, przypadkiem spóźniona, zmusiła margr. Gualterio postąpić według własnéj uwagi.

Czytelnicy Kurjera znają cały bieg téj sprawy, któręśmy wiernie opowiedzieli.

Przejdźmy do noty pod liczbą II. Hrabia de Sartiges pisze do margr. Visconti-Venosta; uwiadamia go o tém co zaszło; zaprzecza władzom genueńskim prawa więzienia podróżnych na pokładzie łodzi pocztowéj francuzkiéj; przypomina dawniejsze przykłady; twierdzi, że konsul genueński przekroczył władzę swego urzędu i kończy, zastrzegając udzielenie późniéj zdania rządu cesarskiego w tym przedmiocie, wymaganiem, aby pięciu więźniów oddać na pokład pierwszego pocztowego statku fracuzkiego płynącego z Genui dla odprowadzenia ich na miejsce przeznaczenia. Powyższa nota wyprawiona została z Valdieri dnia 12 lipca.

Pod liczbą III, minister włoski w Paryżu p. Nigra odpowiada na telegrammy ministra spraw zagranicznych i donosi o rozmowach toczonych z panem Drouyn de Lhuys, z których daje widzieć dobre usposobienie Francji; minister spraw zagranicznych cesarstwa przełożył za osnowę warunki, w końcu przyjęte, a oparte na przedstawieniu złożonem przez pana Drouyn de Lhuys Napoleonowi III, w których zastrzeżono, że jeżeli po wydaniu rządowi włoskiemu pięciu złoczyńców i stawieniu ich przed sądem zapadnie wyrok śmierci, wówczas zamiana kary ma nastąpić. To pismo wysłane zostało dnia 14 lipca.

Papier pod liczbą IV, obejmuje depeszę telegraficzną z odpowiedzią na poprzedzające pismo, wysłaną tegoż dnia 14 lipca. Margr. Visconti-Venosta uwiadamia pana Nigra, że układ został przyjęty, ale zachodzi trudność zamiany kary, byłoby to bowiem wkraczać w prerogatywy łaski królewskiéj.

W piśmie pod liczbą V, p. Nigra opowiada dnia 15 lipca całą rozmowę wczorajszą z panem Drouyn de Lhuys. Głównie roztrząsał on spór prawny i twierdził, że władze włoskie w niczém nie nadwerężyły obowiązujących umow, bo działały na mocy przyzwolenia konsula; wszakże minister włoski oświadcza, że rząd królewski usilnie pragnie załatwić tę sprawę z zadowoleniem obu sprzymierzonych krajów.

Pod liczbą VI, znajduje się sprawozdanie z posiedzenia rady sporów dyplomatycznych odbytego dnia 19 lipca.

Wiadome jest zdanie, które przemogło na tém posiedzeniu. Rady, szanując konwencję konsularną, głośno uznali prawność wymagań rządu cesarskiego.

Po długiem wyliczeniu powodów, rada sporów dyplomatycznych wyraża:

„Ściśle stosując się do prawa, t. j. w moc wyraźnych zastrzeżeń umowy pocztowéj z dnia 4 września 1860 roku, Francja mogła prawnie żądać oddania sobie podróżnych uwięzionych na statku pocztowym francuzkim Aunis i rząd włoski, jeśliby Francja niechciała przystać na układ polubowny, niemoże odrzucić tego żądania.

„Rada nie sądzi, aby godność rządu królewskiego mogła w tém zadaniu być dotkniętą, lub cześć narodowa nadwerężoną; niechodzi tu bowiem o prawa udzielności lub niezawisłości narodu, ale prosto o stosunki sądowe wynikłe z obustronnéj umowy, których spełnie-

nia mamy prawo w taki sam sposób dopominać się od Francji, jak Francja dopomina się od nas; zgoła, chodzi o jednę z tych spraw które między ludźmi prywatnymi byłyby rozstrzygnięte przez sądy według brzmienia opisów.

„Wszakże, kiedy rada sporów dyplomatycznych niemoże wstrzymać się od prawego uznania służącéj Francji mocy, skutkiem konwencji pocztowéj 4 września 1860, obowiązana jest również przyznać i oświadczyć, że inne zastrzeżenia nadają nam w obec Francji prawa niemniéj święte, niemniéj nietykalne. Konwencja dnia 23 maja 1838 zastrzega dla obu państw wzajemne wydawanie złoczyńców. Lecz ta konwencja niemogłaby osięgnąć zupełnych skutków, jeśliby obie zobowiązane strony nieczuwały nad odjęciem oskarżonym wszelkich środków ucieczki w ciągu toczących się rokowań o ich wydanie.

„Z tych powodów, kiedy rząd królewski będzie musiał być posłusznym ścisłości prawa i spełnić dopominek rządu francuzkiego, co do oddania oskarżonych winowajców, w chwili tegoż oddania, ma być doręczone oddzielne żądanie, aby władze francuzkie, zgodnie ze zwyczajami międzynarodowemi trzymały w tymczasowem więzieniu oskarżonych winowajców i niedopuściły ich ucieczki podczas załatwiania formalności przepisanych przez wyżéj przytoczoną konwencję z dnia 23 maja 1838 roku.

Działo się i postanowiono na radzie dnia 19 lipca 1863.

Radca sekretarz, R o m a n o S u s i n o.

Anglja.

L o n d y n 27 lipca. Dla łatwiejszego odroczenia parlamentu, obie izby obradowały w sóbotę w celu roztrząśnienia i pogodzenia z sobą rozmaitych zmian poczynionych przez jedną lub drugą w przedmiotach podrzędnych. Wszystkie różnice zostały za spólną zgodą uchylone.

Parlament teraźniejszy krótszy niż zwykle, był jednak dosyć płodnym. Zagłosował nietylko oszczędność w rozchodach, ale zmniejszył podatki; rozpoczął kodyfikację praw karnych; wprowadził odopowiedzialność stowarzyszeń handlowych; powiększył dochody drobniejszych beneficjów kościelnych, uchwalił potrzebne wsparcie na dostarczenie pracy robotnikom bawełnicznym; rozstrzygnął uzupełnienie uzbrojeń morskich; przerobił przepisy organizacji oddziałów ochotniczych; miał czynny udział we wszystkich pytaniach polityki zagranicznej. W ciągu tych rozpraw izba okazała duch niezależny, bez uniesień, bez oporu, z góry już ułożonego. Nakoniec zewnątrz spraw publicznych tak właściwie zwanych, roztrząsnęła niezmierną liczbę billów ściągających się do spraw prywatnych, między któremi było 258 odnoszących się tylko do dróg żelaznych.

Zwracając uwagę na upłyniony parlament pod względem osób, widzimy, że głównie odznaczył się w jego ciągu p. Gladstone, który ostatecznie stanął na czele stronnictwa wyzwolonego. Kanclerz szachownicy rozwijał coraz świetniejszą wymowę i złożył dowody świątłego liberalizmu najszczęśliwszéj wróżby, chociaż niemożna zataić, że doświadczył dwa razy żwawego starcia się z izbą i że niedosięgał zwykłéj parlamentowéj zręczności lorda Palmerstona.

Co do piérwszego ministra, przebył on i ten sejm jeszcze równie dzielnie jak w dniach swych młodzieńczych. Wyjąwszy dwie przemijające napaści podagry, które go oddaliły na chwilę od rozpraw, prześcigał w pracy parlamentowéj najpilniejszych posłów i był przykładem dla wszystkich swoich towarzyszów. Między młodymi członkami gabinetu margrabia Hartington, starszy syn książęcia Devonshire, znakomicie odznaczył się przez łatwość i zręczność w odpowiedziach na interpellacje parlamentowe, tudzież przez trafność i władanie sobą w obronie trudnego wydziału, do którego należy. Admiralicja prawdziwie wzbogaciła się przez wejście do jéj grona pana Stansfield. Nakoniec jeżeli stronnictwo torysowskie może pochwalić się wprowadzeniem do izby gmin nowego zapaśnika niepospolitéj zasługi w osobie pana Johnstona, wyzwoleni niemniéj spodziewają się po panu Goschen nowo wybranym pośle przez miasto Londyn.

Ameryka.

N e w - Y o r k 14 lipca. Miasto Wicksburg poddało się 4 lipca, w rocznicę niepodległości amerykańskiéj, jenerałowi Grant, po 47 dniowem oblężeniu. Nadeszły doniesienia urzędowe, obejmujące warunki, pod któremi oddał twierdzę jenerał Pemberton. Zdaje się, że załoga miała jeszcze dosyć żywności i mogłaby trzymać się przez pewny czas, ale zapasy bojowe wyczerpały się zupełnie i uczyniły dłuższy opór niemożliwym.

Chociaż oddawna przewidziany, ten wypadek niemniéj jest ważnym. Strata Wicksburga pozbawia Oderwańców więcéj niż 25000 ludzi, którzy trzymali załogę w twierdzy, a dziś są jeńcami na słowo. Przeciwnie Północ może teraz rozporządzać wojskiem jenerała Grant i posłać je na pomoc jenerałowi Banks działającemu pod Port-Hudson, tudzież wstrzymać postępy Oderwańców w Luizjanie, a razem zagrozić wnętrzu Alabamy, lub może nawet otworzyć drogę do Mobile.

Główną korzyść z upadku tego miasta widzieć w tém należy, że wojsko składające się z 80-ciu tysięcy ludzi i flota użyta do oblężenia Wicksburga, odzyskały swobodę działania. Co do nadziei, że wkrótce da się otworzyć żegluga na Missisipi, ziszczenie jéj nie zdaje się być tak blizkie. Długo podobno statki kupieckie natrafiać będą wielkie przeszkody na téj rzece. Najłatwiéj przekonać się z tego co dzieje się między Cairo i Memphis. Już od roku Oderwańcy nie posiadają żadnego z tych miast w swym ręku a jednak parostatki kupieckie nie śmieją wysuwać się na nurty Missisipi, z obawy napaści ochotników wypadających z obudwu brzegów rzeki.

Cokolwiek bądź, klęska doznana pod Wicksburgiem jest ciężkim ciosem dla rządu richmondzkiego, tak pod względem materjalnym jak moralnym. Skutek jéj jest tém dotkliwszy, że oblegana twierdza otworzyła bramy tegoż samego dnia, kiedy wojsko jenerała Lee zostało odparte pod Gettysburgiem.

Rozjaśniły się nieco doniesienia o téj ostatniéj bitwie i umniejszyły jéj doniosłość, Całe niepowodzenie jenerała Lee na tém się ogranicza, że niemógł złamać wojska związkowego; prawda, że zmniejszona nawet do tych rozmiarów, klęska już jest znaczną, ponieważ wstrzymała postęp oderwańców. Wojsko południowe cofnęło się w dobrym porządku na stanowisko marylandzkie. Nikt go nie ścigał, nie straciło nic ze swych ciężarów.

Miasto New-Jork gotowe jest wykupić się od służby wojskowéj, płacąc rządowi po 300 dollarów za człowieka.

Rząd odwołał z Pensylwanji wojska Stanu new-yorkskiego.

Jenerał Meade urzędowie oznajmuje, że cało wojsko jenerała Lee przeprawiło się znowu napowrót przez rzekę Potomac, straciwszy tylko półtora tysiąca żołnierzy.

Port Hudson poddał się 7 lipca bezwarunkowo. Nowe uderzenie na Charleston miało miejsce. Związkowi zdobyli część wyspy Morris, przy pomocy pięciu monitorów, t. j. parostatków pancernych.

— Gubernator New-Yorku wydał do mieszkańców następującą odezwę:

„Zważywszy, że w mieście i hrabstwie New-York, istnieją spiski dążące do gwałtownego oporu prawom Stanu, oraz do sprzeciwiania się spełnieniu wyroków wydanych przez sądy cywilne i kryminalne; zważywszy, że skutkiem tych spisków, pokój pospolity, pewność miasta, życie i własność jego mieszkańców, są narażone na niebezpieczeństwo; zważywszy, że siły rzeczonego miasta i hrabstwa uznane za niedostateczne do zapewnienia powagi prawa; zważywszy nakoniec, że szeryf miasta i hrabstwa New-York, prosił mię o ogłoszenie wyżéj wymienionych miasta i hrabstwa, za będące w powstaniu;

„Ja przeto Horatio Seymour, gubernator Stanu New-York i główno dowodzący siłą zbrojną, imieniem i powagą rzeczonego Stanu, ogłaszam niniejszą odezwą, w moc statutu tegoż stanu; że miasto i hrabstwo New-York są w powstaniu, daję wiedzieć wszem w obec, że środki upoważnione przez statuta Stanu, końcem zapewnienia powagi prawom, tudzież końcem ocalenia porządku pospolitego, będą użyte w stopniu i rozmiarach potrzebnych, oraz, że każdy, po ogłoszeniu niniejszéj odezwy, chcący lub sam stawić opór, lub dopomagający do stawienia go siłom przez rząd użytym na poskromienie wspomnianego powstania, ulegnie karom przepisanym przez prawa. New-York 14 lipca. (Podpisano) H o r a t i o S e y m o u r.

W powtórnéj odezwie gubernator Seymour mówi:

„Mieszkańcy New-Yorku! Objaw buntowniczy, który wybuchnął w waszem mieście. wytężył swą wściekłość na majątek i życie spokojnych obywateli.

„Wiem, że wielu z tych, którzy wzięli uczęstnictwo w czynnościach występnych, dali się wciągnąć w zbrodnicze gwałty, przypominamy więc takim, że jedyny opór jaki im stawić było wolno, zależał na odwołaniu się do sądów. Prawo służące każdemu obywatelowi do tego odwołania się, zostanie utrzymane, ale lud i ci co stanęli na jego czele, winni szanować i spełniać wyroki sądowe. Wszelkie inne postępowanie,—przeciwne jest powadze praw, pokojowi i porządkowi w mieście, tudzież bezpieczeństwu jego mieszkańców. Zamachy buntownicze muszą być i będą poskromione. Bądź co bądź, prawa Stanu New-York powinny być ściśle zachowane, pokoj i porządek utrzymane, życie i majątek wszystkich obywateli muszą znaleźć opiekę. Pierwszy urzędnik Stanu, rozciągnie opiekę i obronę, jak powinien, nad prawami każdego obywatela. Zaklinam więc wszystkich, którzy dopuścili się kroków buntowniczych, niech wrócą do domów i zajmą się właściwemi zatrudnieniami, bo oświadczam, że jeśli tego natychmiast nieuczynią, użyję całéj potrzebnéj władzy do przywrócenia pokoju i porządku w mieście.

„Wzywam więc wszystkich ludzi tchnących dobrym duchem i niezaciągniętych do utrzymania porządku, aby oddali się swoim zwykłym pracom. Niech każdy obywatel pośpieszy odważnie z pomocą ustanowionym władzom; niech wspiera prawo i porządek w mieście i będzie w gotowości do stawienia się na wezwanie, które z powodu okoliczności, będę zniewolony wydać, i zażądać ich pomocy. Mogą być pewni, że prawa tego Stanu będą ściśle wykonane na jego gwałcicielach.“

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

GASTEIN, wtorek 4 sierpnia. Cesarz austrjacki przybył tu w sóbotę po południu, w towarzystwie br. Crenneville, jeneral adjutanta i hr. Fünfkirchen adjutanta.

Król pruski przedstawił się najjaśniejszemu Franciszkowi Józefowi w towarzystwie jenerała Manteuffel, cesarz natychmiast wywzajemnił się odwiedzeniem króla, u którego obiadował w niedzielę i w poniedziałek. W poniedziałek wieczorem odwiedziwszy i pożegnawszy króla Wilhelma, cesarz raz jeszcze odwiedzony przez króla, w towarzystwie orszaku swojego, wrócił do Wiednia.

LONDYN, środa 5 sierpnia. Wiadomości z New-Yorku, z dnia 25 lipca donoszą, że jenerał Lee, otrzymawszy w pomoc 10,000 żołnierzy, znajduje się, jak mówią nad brzegami wyższego Pootomaku i zagraża Marylandowi i Waszyngtonowi.

Konskrypcja znajduje silny opór w Marylandzie. Uwięzienia nie ustają w New-Yorku.

Wieść krąży, że wyspa Morris wpadła w ręce związkowych, którzy zdobyli też Wytheville i przecięli drogę żelazną między Wirginją i Tennessee. Oderwańców wyrugowano z przylądka Manassas.

Dziennik F r a n c j a zbija rozniesione pogłoski, podług których mają wkrótce zajść zmiany w gabinecie.

WIEDEN, czwartek 6 sierpnia. Gazeta U r z ę d o w a oznajmuje, że cesarz Franciszek Józef pisał własnoręcznie dnia 31 Lipca do wszystkich panujących Związku niemieckiego i do senatów miast wolnych niemieckich, wzywając ich na zjazd, w którym niemieccy sprzymierzeńcy jego cesarskiéj mości mają mieć uczęstnictwo osobiste, w celu wzięcia pod rozbiór zdania reformy związkowéj, zgodnéj z wymaganiami czasu.

Cesarz doradza na miejsce i czas zjazdu miasto Frankfurt w dniu 16 sierpnia.

TRIEST, czwartek 6 sierpnia wieczorem. Wiadomości z Konstantynopola, z dnia 1 oznajmują, że pogłoski o zmianie ministrów z powodu różnicy w zdaniach między Fuad-Paszą i Halil-Paszą, otrzymały urzędowe zaprzeczenie.

Wiadomości z Aten z tegoż dnia oznajmują, że z powodu rozjechania się znacznéj liczby członków, zgromadzenie narodowe zawiesiło swoje posiedzenia. Minister duński przyjęty został z zapałem w porcie pirejskim.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— DOMY DLA RZEMIEŚLNIKÓW I WYROBNIKÓW W WARSZAWIE. Donosiliśmy w swoim czasie o zawiązaniu się towarzystwa, mającego za cel stawianie domów dla rzemieślników i wyrobników w Warszawie. Dziś możemy już przedstawić rezultaty prac wspomnionego Towarzystwa, dowodzące jak wiele dobrego zrobić można przy szczerych a poczciwych chęciach, a zarazem pokazujące jak rozpowszechnienie podobnych domów jest u nas pożądanem. Oto dziś już mamy wybudowane i na ukończeniu będące następujące domy, które wszystkie w tym roku będą zamieszkane: Na rogu ulicy Czerniakowskiéj i Szaréj wznosi się duży 3-piętrowy dom, długi 116 łokci, szeroki 22, w którym oprócz 19 mieszkań dwupokojowych i 49 jednopokojowych znajduje się: 3 sklepy, sala ochrony, sala żłobka i obszerna sala z pokojem, mająca służyć na resursę i czytelnię rzemieślniczą. Przy ulicy Rozbrat dwa domki jednopiętrowe, długie na 20 łokci, szerokie na 14. Domki te przeznaczone są na sprzedaż dla zamożniejszych rzemieślników. Każdy z domków ma 500 sążni kwad. ogródka i tak jest urządzony, że składa się z dwóch oddzielnych części, nie zależących jedna od drugiéj, z których każda może stanowić oddzielne mieszkanie; ogródek również na dwie równe części jest rozdzielony. Przy ulicy Pańskiéj dom 3-piętrowy, długi na 60 blizko łokci, szeroki przeszło 20, mieści w sobie sklep z pokojem, salę żłobka, salę ochrony, 37 mieszkań jednopokojowych i 7 dwu i trzypokojowych. Mieszkania powyższe opatrzone są we wszelkie możliwe wygody, w zaprowadzeniu których zwracano uwagę tak na praktyczność, jako i względy sanitarne. Domy te budowane są podług planów ś. p. Marconiego, pod kierunkiem budowniczego Berenta. Nie potrzebujemy nadmieniać jak wielką korzyść przyniesie takie pomieszczenie pracującéj ludności pod względem moralnym, ile wpłynie na rozwinięcie rodzinnego życia i t. p. Wspomnimy tu tylko o cenach mieszkań. Wiadomo każdemu mieszkańcowi Warszawy, że opłata komornego pochłania u nas znakomitą część całorocznych dochodów, czwartą, trzecią, a niekiedy i połowę. Najuboższa pracująca klassa ludności nietylko, że nie jest wolną od tych ciężarów, ale jeszcze w gorszem znajduje się położeniu z tego względu, że musi płacić i dobrze płacić za mieszkania, niewystarczające dla licznéj częstokroć rodziny i zgubne pod względem sanitarnym. Każdy kącik widniejszy i mający więcéj powietrza, już tak znakomicie podnosi się w cenie, że staje się nieprzystępnym dla ubogiego rzemieślnika, i jeżeli ten takowy wynajmie, to zmuszony jest przyjmować spółlokatorów różnego wieku, płci i tym sposobem zmienia korzystne warunki dobrego mieszkania. W nowo wybudowanych domach dla rzemieślników przyjmowanie spółlokatorów, tak zwane wynajmowanie mieszkań „do spółek“ jest zabronione i zastrzeżone w kontrakcie. Ceny mieszkań w tych domach ustanowione są w stosunku 7% od wyłożonego kapitału. Wypada za mieszkanie familijne na 3-ciem i na 2-giem piętrze, od czterdziestu kilku do 70 złotych na kwartał, a za pokoik kawalerski od 20 do 30 złotych kwartalnie. Ceny takie stosunkowo do praktykowanych w Warszawie są bardzo nizkie, jeśli jeszcze zwrócimy uwagę na rodzaj opłacanych mieszkań. Pomimo to ośmielamy się zrobić tę uwagę, że jakkolwiek procent 7% położony za normę zysku przez Stowarzyszenie jest większym od tych, jakie właściciele domów w Warszawie usiłują wyciągnąć ze swoich nieruchomości,— wszelako ze względu na cel Stowarzyszenia, jak również na to, że dopiero kamień węgielny położony został tego zacnego zamiaru, który za nim należycie rozpowszechniony zostanie, nie jednę zwalczyć musi przeszkodę, słowem tak ze względów filantropijnych, jak i ze względu na pomyślną przyszłość Stowarzyszenia, pragnęlibyśmy widzieć je, poprzestające na jak najmniejszym procencie, takim tylko, jak jest potrzebny do pokrycia kosztów administracji i innych. (G. P.)

— MRÓZ W NIEZWYKŁEJ PORZE.— Z wielu okolic Galicji donoszą o silnym mrozie d. 18 b. m., jakiego od niepamiętnych czasów nie było o téj porze w téj okolicy. Gryka i prosa pomarzły tak, że musiano skosić je na paszę. Kartofle, ogórki i inna jarzyna ogrodowa tak ucierpiała od zimna, że z niéj w wielu miejscach żadnego pożytku nie będzie. Starzy ludzie twierdzą, że bywały mrozy nawet w połowie czerwca, ale nikt nie przypomina sobie, aby w połowie lipca był kiedy mróz tak silny. (G. W.)

— INSTYTUT MUZYCZNY.— Zarząd Instytutu Muzycznego Warszawskiego zawiadamia obecném osoby interesowane, iż wpisy na rok szkolny w Instytucie, oraz egzamina dla nowo przybywających kandydatów i kandydatek, rozpoczną się z dniem 1 września 1863 r., nauki zaś rozpoczną się z dniem 10 września t. r. Następujące przedmioty będą wykładane: a) Z b i o r o w e. 1) Nauka Religji w ogólności, oraz z zastosowaniem wykładu do obrzędów kościoła rzymsko-katolickiego, których znajomość konieczną jest dla organistów. 2) Język polski. 3) Język włoski. 4) Zasady elementarne muzyki. 5) Klasa solfeżjów. 6) Nauka śpiewu chóralnego. 7) Nauka harmonji i kontrapunktu. b) P r z e d m i o t y p o j e d y ń c z o u d z i e l a n e. 1) Klasa organów wyższa i niższa. 2) Klasa śpiewu solowego. 3) Klasa skrzypców wyższa i niższa. 4) Klasa wiolonczelli. 5) Klasa fortepjanu, wyższa i niższa (w klasie niższéj żeńskiéj dwa oddziały. 6) Klasa fortepjanu dla śpiewaków i śpiewaczek. 7) Klasa żeńska fortepjanu dla początkujących. Osoby mieszkające na prowincji mogą się zgłaszać listownie pod adresem I n s t y t u t u M u z y c z n e g o, a warunki i przepisy co do przyjmowania uczniów przesyłane im będą.

— ZGROMADZENIE ROLNICZE.— Dnia 8 lipca odbyło się w Piasecznie w Chełmskiém (w Prusiech zachodnich) dziewiąte zgromadzenie rolnicze. Jak zawsze, tak i teraz, liczne było zebranie, którego celem jest podnieść i ulepszyć gospodarstwo wiejskich właścicieli. Przedmioty, jakie na tém zgromadzeniu rozbierano, były: 1) jak się należy obchodzić z żniwami zbóż; 2) o rozmaitém przyrządzaniu paszy dla zwierząt domowych i utrzymaniu tychże na stajni. W miesiącu sierpniu z przyczyny żniw nie będzie żadnego posiedzenia, więc następne posiedzenie Towarzystwa odbędzie się 9 września, na którém przyjdzie do rozprawy: O wyborze i przygotowaniu siewu. (G. P.)

MUZEUM BRYTAŃSKIE.

(Dokończenie, ob. N. 83).

Na zwiedzanie sal osobliwości w Muzeum, a mianowicie tych, gdzie się przechowują bibljoteki Jerzego III i Granvilla, tudzież za szkłem wystawione najstarsze zabytki sztuki drukarskiéj, wielce kosztowne książki, rzadkiéj wartości rękopisma w rozmaitych językach, kollekcja opraw z różnych epok introligatorstwa i niektóre wybrańsze rysunki,—wyznaczone są trzy dni w tygodniu; wtenczas też otwarte są wszystkie galerje antyków i zbiory trzech królestw przyrodzenia. W ciągu tych trzech dni każdy bez różnicy ma prawo wchodzić do Muzeum, a liczba zwiedzających wynosi do roku od 500 do 690 tysięcy osób. Wszystkie drzwi podówczas stoją otworem dla publiczności; tylko sala czytelni w wydziale ksiąg, rękopismów i numizmatów, przez poszanowanie dla pracujących, nieotwiera swych podwojów przed mniéj potrzebną ciekawością tłumu. W innych dniach mogą wchodzić do muzeum tylko osoby posiadające upoważnienie piśmienne jednego z konserwatorów wydziałowych; lecz takie upoważnienie bez żadnéj trudności bywa udzielaném na żądanie. Okrągła sala czytelni jest w swoim rodzaju najdoskonalszém dziełem budownictwa; czytać i robić w niéj notatki można ze wszelką, jaka się tylko da znaleźć w zakładzie publicznym, dogodnością. Jedyną jéj wadą jest to, iż niekiedy bywa niedostępną, gdyż nieraz się zdarza, zwłaszcza podczas zimy, iż wszystkie 340 miejsc są zajęte przez czytających i piszących. Dać większe rozmiary téj komnacie, z powodu jéj okrągłości, a nadewszystko z powodu otaczających ją wkoło prześlicznych budowli żelaznych, w których przygotowano rozkoszne mieszkanie dla mających zbiegać się przez lat piętnaście ksiąg nowych, — niema możności. Owoż zarząd Muzeum, godząc z sobą te względy, postanowił urządzić drugą pomniejszą salę dla wybranych czytelników szperaczy; niewiémy jednak w téj chwili, czy już do tego przyszło.

Kierownicy Muzeum są nader grzeczni i uprzedzający względem publiczności. Każdy wchodzący do przybytku nauki ma sobie otwarty dostęp do 20,000 tomów dzieł ulokowanych w czytelni, które samemu brać do użytkowania można; nadto do rozporządzenia każdego leży katalog całéj bibljoteki, co wiele oszczędza pracy równie bibljotekarzom jak i saméj publiczności. Czytelnik odszukuje potrzebnéj sobie książki w katalogu, wypisuje na drukowanym blankiecie jéj tytuł skrócony i miejsce, gdzie się znajduje, — a ponieważ każde dzieło jakby ów na łańcuchu przykuty „Liber magnus“ trzyma się mocno gmachu bibljoteki, więc zawsze natychmiast je znajdą i dostarczą życzącemu na zawołanie. Książka z Muzeum może być wydaną po za jego obręb jedynie na żądanie urzędowe sądu; lecz i w takim razie niepowierza się w ręce posłańcowi urzędu, ale jedniemu ze służby bibljotecznéj, który powinien oddać ją we własne ręce sędziego na posiedzeniu, a potém przynieść napowrót do bibljoteki. W r. 1850, podczas śledztwa parlamentarnego, była też wytoczoną kwestja udzielania książek z Muzeum do domów prywatnych; lecz osoby wezwane do wynurzenia swego zdania, wszystkie stanowczo się przeciwko temu oświadczyły. Jeden tylko Panizzi zaproponował podówczas utworzenie osóbnéj bibljoteki z dubletów, z któréjby książki mogły być udzielane do domu; ale do tego jednak nieprzyszło. Przeważyło zdanie, że niezbędnym jest taki księgozbiór centralny, w którymby zawsze z pewnością można było znaleźć potrzebną książkę, i że bibljoteki pożyczkowe powinny się urządzać niezależnie od niego. Ogrom Londynu i tłumna cyfra jego ludności, usprawiedliwiają zupełnie tę zasadę.

Ale inaczéj rzecz się ma z rękopismami, nad któremi także powyższe prawidło ciąży: organizacja téj gałęzi bogactw umysłowych Muzeum bardzo wiele pozostawia do życzenia. Zakątek, w którym pragnący korzystać z rękopismów mogą je odczytywać, znajduje się w wielkiéj sali publicznéj, oddzielony od niéj przegrodą na 8 stop wysoką. Tu zwykle siedzi kilku bibljotekarzów, a za dwóma stołami urządzono miejsce dla ośmiu tylko czytelników rękopismów. Lecz i ta nawet szczupła przestrzeń siedliska szperaczy rzadko bywa cała zajęta, tak mało tu korzystają z niezmiernych bogactw rękopiśmiennych Muzeum. Przyczyna wszakże tego leży nie w uczonych, którzy wszędzie i zawsze to mają wspólnego z molami, że im rzecz starsza i rzadsza, tém usilniéj lgną do niéj; ale w tém, że w bibljotece publicznéj Muzeum można tylko kopjować, nie zaś studjować rękopisma. W miejscu, gdzie koniecznie przykuty jesteś do rękopismu, niema pod ręką środków pomocniczych, niezbędnych do sprawdzania ciągle przy studjowaniu nawijających się wątpliwości; szmer i zgiełk przesuwającéj się po za przegrodą publiczności sprawia najnieznośniejszą dystrakcję i sprowadza nadaremną stratę czasu; nawet odpisy w takiém otoczeniu robią się nie tak ściśle, jak w cichym własnym gabinecie, i następnie zawsze wymagają porównywania z oryginałem. Na obronę takiego porządku przytacza się zwykle potrzeba czuwania nad całością rękopismów; lecz doświadczenia czynione w bibljotekach na stałym lądzie, przekonały, że rękopisma udzielane do domu nigdy nieginą, a to z tego prostego powodu, że korzystają z nich wyłącznie ludzie znani w świecie naukowym, albo też dorabiający się w nim rozgłosu. Wszystkie bibljoteki europejskie udzielają rękopismów nietylko do domu w mieście, gdzie się księgozbiór znajduje, ale nawet przesyłają przez poselstwa do użytkowania uczonym zagranicznym. W ten sposób zakłady wspomnione okazały daleko więcéj usług nauce, aniżeli Anglja, chociaż ta ostatnia daleko będąc bogatszą w rękopisma niż inne kraje, mogłaby też najwięcéj dopomagać ludziom, głębokiéj pracy naukowéj oddanym.

Że te niedogodności zaczynają już pościgać nawet sami Anglicy, mamy tego dowód w niedawno zaszłym wypadku z bibljoteką kompanji indyjskiéj. Sir W. Kentley, członek rady ost-indyjskiéj, umyślił oddać bibljotekę Kompanji do Muzeum brytańskiego, z zastrzeżeniem, ażeby ta instytucja przyjęła też na siebie koszta jéj utrzymania. Rada przychyliła się do propozycji swego współczłonka, i już miał nastąpić przelew urzędowy, gdy orjentaliści angielscy, dowiedziawszy się o zamiarze, w niebogłosy zawołali, wystawiając całą niedogodność téj roboty. Punktem wyjścia owéj niespodziewanéj protestacji było to, że rękopisma, które w bibljotece Kompanji leżą otworem dla uczonych, skoro się dostaną do Muzeum brytańskiego, będą dla nich na pół stracone. Żądano więc w imię tak ważnéj dla Anglji sprawy, jak jest poznanie wszelkich możliwych tajników żywota Indji, ażeby bibljoteka Kompanji indyjskiéj albo pozostała jak dotąd oddzielną, albo też przeszła do Towarzystwa azjatyckiego, które weźmie na siebie umieszczenie i zarząd księgozbioru za 1,000 f. st. rocznie. W skutek tych usilnych przełożeń, bibljoteka Kompanji utrzymała się pod osobnym zarządem i straconą została dla Muzeum.

Pomimo tak widocznych niedogodności, trudno się spodziewać, ażeby Muzeum brytańskie przychyliło się do rychłego zaprowadzenia innego systematu w rozporządzaniu się rękopismami:—każda wielka instytucja, w długim przeciągu czasu, wyrabia dla siebie jakiś szczególny charakter, tak samo jak człowiek wyrabia go w przygodach życia; obojgu zarówno trudno się z tém rozstać, jeżeli nawet jest podobieństwo rozstania. Przyznać jednak należy, iż zarząd Muzeum, niepowstając przeciwko raz ustalonym zasadom, stara się usilnie o robienie możliwych ułatwień dla pragnących korzystać z nieocenionych skarbów powierzonych jego pieczy. Przed trzydziestu jeszcze laty niepodobna prawie było otrzymać jakąś korzyść ze złożonych w Muzeum rękopismów. Tak np. niedawano podówczas jednéj osobie dwóch rękopismów do razu, lecz udzielano jednego po drugim; jeżeli tedy ktoś pragnął porównać dwa odpisy téj saméj kroniki, żadną miarą uczynić tego z łaski przepisów bibljotecznych niemógł. Dziś podobne niedorzeczności już się wcale nie praktykują; a lubo formalności zawsze są przekorne pracującym i uciążliwe dla samego zarządu, jego uprzejmość chwalebna stara się w miarę możności je omijać i nieść wszelką pomoc pracującym.

Kolossalny katalog zbiorów bibljotecznych Muzeum brytańskiego począł drukować Panizzi jeszcze w r. 1846; dzieło to w ośmnastu potężnych tomach miało objąć całkowite tytuły i opisy książek zgromadzonych do roku 183[illegible] włącznie. W późniejszym jednak czasie poniechano to przedsięwzięcie i podobno nierychło przyjdzie do wzięcia się za nie na nowo. Wielką niedogodnością tego ogromnego katalogu jest to, iż rok rocznie wymaga druku obszernych tomów uzupełniających, w których koniec końców niepodobieństwem byłoby odszukać żądanego przedmiotu. Ponieważ tedy do użytku bibljotekarzów i czytającéj na miejscu publiczności wystarcza katalog rękopiśmienny, a dla bibljografji, dopóki zbiory nie są w komplecie, drukowany katalog byłby jeszcze ułomnym, musiano wydanie jego zawiesić na czas nieograniczony. Za jakie lat może dwadzieścia, Muzeum brytańskie bez wątpienia ogarnie w sobie wszystkie kiedykolwiek wydane dzieła; a wówczas nastąpi czas ułożenia i wydania katalogów szczegółowych, w całéj rozciągłości i z całą naukową ścisłością.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Wiedeń, w lipcu.

Dzisiejsza moja korespondencja będzie czysto literacka. Nie sądźcie jednak, abym się wdawał w krytykę! Dosyć będzie, gdy rozwinę przed okiem waszém kilka obrazów, nie nazbyt może zajmującéj treści, nie mniéj jednak wa-

żnych, ile że gałęź literatury, o któréj zamierzamy pisać, jest dla większości naszych czytelników ową terra incognita, o którą nawet ani się troszczyć chcemy. Nie wchodząc słuszne-li lub błędne to postępowanie, przystępujemy do pobieżnego przeglądu. Z góry jednak zapowiadamy, że nie myślimy tutaj ograniczać się Wiedniem — bo stolica Austrji nie wieleby nam materjałów dostarczyć mogła.

Zaczniemy tedy od Morawji. Kraj ten, tylko Czechom ustępuje w gorliwości badań dziejów swego kraju. Dotąd jednak, pomimo starannie opracowanych rozmaitych gałęzi historjografji krajowéj, pomimo prac Cerroniego, Monse'a, Lukschego, Sterlego a nadewszystko nieodżałowanego Chlumeckiego, Morawja nie mogła zdobyć się na historją swojego kraju. Czując gwałtowną takiego dzieła potrzebę, towarzystwo uczonych morawskich, zwane „Komissją ziemską,“ któremu kraj zawdzięcza liczny szereg prac z dziedziny historji prawa krajowego, mianowało dra. Bedę Dudika historjografem Morawy i powierzyła mu napisanie dziejów morawskich.

Przed nami właśnie leży drugi tom téj mozolnéj pracy (pierwszy wyszedł przed kilką laty), któréj tytuł wypisujemy: „Powszechna historja Morawy, napisana z upoważnienia Morawskiéj Ziemskiéj Komissji, przez doktora B. Dudika. Tom drugi. Od 906 do 1125 roku. Brunn, 1863 r.“ (nb. dzieło to pisane w języku niemieckim).

Aczkolwiek dzieje Morawy wyłożył obszernie i przystępnie Franciszek Palacki, w którym zapewnie niemałą miał pomoc Dudik, zawsze jednak jest on zupełnie oryginalnym i samodzielnym. Palacki bowiem zapatrywał się na Morawy, jako na solidarną cząstkę Czech, Dudik zaś, starannie oddzielił tę piękną i bujną gałąź, tchnął w nią indywidualne życie, ożywił miejscowemi podaniami, słowem utworzył zupełnie odrębną całość, któréj Czechy służą raczéj za tło, za podstawę, niż za niezbędnego spółdziałacza. Autor jest nadzwyczaj sumienny w wyborze źródeł, których obfitość w tak odległych nawet wiekach jak okres w obecnym tomie przedstawiony, ze wszech miar godną jest podziwu i zazdrości. Pod prostém a umiejętném jego piórem wydobywają się zamiechrzłe postacie rycerzy i mnichów, księżniczek i margrabiów, które zaklęte talentem autora żyją, ruszają się, a nieraz tworzą dziwnie dramatyczne sceny, rzekłbyś wzywające zdolnego pędzla lub wdzięcznych rymów.

W wielu z tych postaci odkrylibyśmy może niejedną starą znajomość, nie jedne rysy naszkicowane mniéj lub więcéj dokładnie przez naszych kronikarzy i historyków. Wnosząc z dotychczasowéj objętości tego dzieła, praca ta będzie olbrzymią, i jeżeli nie wątpim, że wydołają jéj siły autora, życzyćby należało, by i życie jego wydołać jéj mogło!

— P. Reichlen wydał w Regensburgu dzieło niemałéj wartości, p. t.: „Prawo powszechne publiczne i prawo Związku niemieckiego.“ Jestto rodzaj bibljoteki prawa, doprowadzony do bieżącego wieku. Tom pierwszy, odznaczający się trafnością wykładu, traktuje o zasadach powszechnego publicznego i niemieckiego prawa, tudzież prawa związkowego. Tom drugi, obejmujący po większéj części i ocenę źródeł tychże praw, odznacza się wielu trafnemi uwagami samego autora. Dzieło to, lubo poświęcone młodzieży uniwersyteckiéj, uczącéj się prawa, może jednak być przydatném każdemu, kto zapragnie poznać się z tą nauką tak w ogólném, jak szczególném jéj zastosowaniu.

Austrja również krząta się około nauk historycznych, a owocem téj krzątaniny jest wydany niedawno zeszyt „Archiwum źródeł do dziejów austryjackich“, wydany staraniem wiedeńskiéj akademji nauk a obejmujący prace Glubicha, Voigt'a i Fryd. Kennera. Druga z tych prac nader jest ważną dla dziejów czeskich, jako dotycząca panowania Ottokara II-go i Wacława II-go.

Olbrzymia „Encyklopedja Powszechna nauk i sztuk,“ któréj wydawnictwo poczęło się jeszcze w 1818 r., postępuje jeżeli nie szybko to przynajmniéj stale. Jaka jest objętość téj pracy, najlepiej się pokaże, że sama Grecja kilka tomów ma obejmować. Obecnie wyszedł 75 tom, którego większą część obejmuje obszerna praca o Gotach. Alfabetyczny jednak porządek nie jest tu zupełnie zachowany; tak np. 80 tom wyszedł przed 75-tym, i gdy te oba tomy zajmuje litera G., 25-ty tom zakończył się na wyrazie Phyxios. Jestto fakt dziwnie niezgadzający się z systematycznością Niemców! Łatwo pojąć, że we wszytkich częściach tego potwornego olbrzyma niepodobna było zachować jedności wykładu, tożsamości zapatrywania się na każdy przedmiot, ile, że pomiędzy 1818 a 1863 rokiem, w świecie naukowym upłynęły całe wieki, tysiące systematów, metod i idei wzrosło i upadło, świat przez ten czas żył przyśpieszoném, rozgorączkowaném życiem, budował co miał za chwilę rozwalić, walił, by z różnorodnych gruzów staréj budowli dźwignąć nową, zupełnie inną, zupełnie niepodobną do uprzedniéj. Ileż to kształtów przez ten czas poezja przybierała! A cóż mówić o naukach! Jak się tu pogodzą Linneusz ze Szlejdenem, Buffon z Milne-Edwardsem i Swammerdam'em, Brown i Bichat z najnowszą szkołą medyków! Nauka nagromadzona bezładnie w ten sposób, przestaje być nauką — staje się wieżą Babel. Lecz rzucamy rękawicę, któréj nikt nie podejmie, a tymczasem czas ucieka. Przywiodę wam sympatyczne w całych Niemczech imię;— jestto Wiktor Hugo niemiecki, człowiek co wiele cierpiał a czuł jeszcze więcéj, słowem jestto Ludwik Uhland. Fryderyk Notter wydał w Sztutgardzie jego życie, pod tytułem: „Ludwig Uhland. Sein Leben und seine Dichtungen, von Friedrich Notter.“ Jeżeli gdzie, to tu da się zastosować ów aksjomat Voltaira, że lato najłatwiéj opisywać w zimie, a zimę latem, czyli innemi słowy, że odległość przedmiotu jest w stosunku prostym z możliwością jego opisania. Za nadto świeżą jest jeszcze mogiła pokrywająca zwłoki wieszcza niemieckiego, nie oschły jeszcze łzy licznych jego wielbicieli, do których grona i autor życiorysu należy, by módz dokładnie odmalować tę sympatyczną postać w prywatném i publiczném jéj życiu. Dzięki atoli talentowi autora, biografja ta ile straciła na wierności, tyle zyskała na światłem ocenieniu wszystkich szczegółów.

Dzieło to jest więcéj krytyczném niż biograficzném, a więc nie wiele zawiera szczegółów domowego życia Uhlanda, ile że autor nie należał do poufałych jego przyjaciół, jak sam klikakrotnie wyznaje.

Młodość poety najlepiéj jest w tém dziele wyświeconą: znajdujemy tu wiele szczegółów nowych i pouczających. Bo też ten okres zapasów z losem, ten okres tak pełen nadziei w przyszłe, świetne życie, tak pełen wiary we własne siły, zaufania w ludziach, energji i uczucia, ten okres, powiadamy, tworzy najcudniejszą część biografji każdego poety. I Uhland w pierwszém swem wystąpieniu na arenę świata również spotkał zawody i przeciwności co każdy niemal wielki poeta. Nie tyle go dręczył niedostatek moralny i reorganizacja sądowa (był adwokatem), ile rozstrój w ustawie jego ojczyzny.

Część anegdotyczna tego dzieła rzuca światło na życie wewnętrzne poety, wyświeca jego stosunki z przyjaciołmi, których liczył niemało i z młodzieżą uniwersytecką, z którą Uhland do ostatnich chwil swego życia lubił przepędzać wolne od zajęć chwile. Korrespondencja Uhlanda z Kernerem (zwolennikiem magnetyzmu, duchów etc.) i innemi stanowi najważniejszą część tego dzieła. Prócz tego jest tu około 30 niewydanych dotąd poezij, z rozmaitych epok życia poety. Uhland, jak wiadomo, pisał niewiele; lecz wszystko co napisał odznacza się artystyczném wykończeniem i oryginalnością. To też i pogrobowe poezje widocznie nie są pisane „dla siebie“ lub „dla swoich“, lecz przeznaczone dla ogółu, jak słowiki do wszystkich serc przemawiają. A jednak jakże one są różne pod względem formy! Jedne z nich sięgają poważnéj, ufryzowanéj epoki klassycyzmu i z lekka zakrawają na Klopstocka — inne zaś bujają swobodnym lotem romantyczności. Uhland, jako poeta, był wszechstronnym i doświadczał sił swoich w rozmaitych rodzajach poezji i zawsze wyszedł zwycięzko.

Jednocześnie prawie z tą pracą Nottera, firma księgarska J. G. Cotta przedsięwzięła wydawnictwo wszystkich poezij Uhlanda, w pięknym formacie bibljoteki ludowéj klassyków niemieckich. Prócz tego taż firma zamierza wydać zbiór prac naukowych Ludwika Uhlanda, pod tytułem: „Schrifften zur Geschichte der Dichtung und Sage.“ Prac tych, jak prelekcij, rozpraw i artykułów literackich różnéj treści zbierze się 5 lub 6 tomów.

Ale czas już może powrócić do Wiednia. Otoż towarzystwo austryjackie ekonomji politycznéj, noszące nazwę towarzystwa księcia Jabłonowskiego, ogłosiło premium na rok 1865 w wysokości 60 dukatów za dokładną pracę na następujące zadanie: „Wykazać na podstawie źródeł, jak dalece we Włoszech północnych, w końcu wieków średnich, przeprowadzone zostały zasady swobody pod względem stosunków rolniczych, handlowych i przemysłowych.“ Prace konkursowe mogą być pisane w języku niemieckim, francuzkim lub łacińskim.

Cesarz austryjacki zaofiarował 80,000 złotych reńskich na wydawnictwo naukowych rezultatów wyprawy przedsięwziętéj na fregat „Novarra.“ Wydawnictwo to zostaje pod kierunkiem wiedeńskiéj akademji nauk i ma być ukończone w ciągu czterech lat. Dodamy tu nawiasem, że część opisowa téj podróży, która wyszła w 5000 egzemplarzy, dziś wyczerpaną została i ma wkrótce wyjść w drugiém poprawném wydaniu. Spodziewają się tu nawet ludowego wydania téj podróży.

Na tém kończymy nasz list—gdyż kaczek francuzkich, ani puffów amerykańskich kuć nie chcemy.

ROZMAITOŚCI.

— Urywkowe literackie wiadomości: Aleksander Dumas, wyczerpawszy się do dna, przedsięwziął tłumaczenie Walter Scotta. Eugenjusz Talbot wydaje nowe tłómaczenie dzieł cesarza Juljana, które poprzedza studjum nad Juljanem jako pisarzem i mężem stanu. W Buenos-Ayres wychodzi po niemiecku dziennik La Plata-Zeitung, który już liczy 500 prenumeratorów. Hrabia W. Pötting-Persing były podpółkownik wojsk hiszpańskich, zmarły w lutym r. b. w Wiedniu, zapisał cenny swój zbiór książek na rzecz bibljoteki muzeum czeskiego w Pradze. W Pradze wyszedł Słownik lekarske terminologie, opracowany i wydany przez towarzystwo lekarzy czeskich. Professor Somers w Londynie ma wydawać nowe pismo miesięczne, p. t. The Chinese und Japonese Repository, przeznaczone głównie na zebranie materjałów do współczesnéj historji Chin i Japonji. P. Beaulieu w broszurze pod tytułem: La morale agent du bien être, stara się dowieść, że moralność jest koniecznym warunkiem dobrobytu społecznego. Wydrukowany niedawno w Londynie p. H. G. Bohn, dalszy ciąg Bibljograficznego podręcznika literatury angielskiéj, zawiera całkowity spis wszystkich wydań dzieł Szekspira i wszystkich pism o tym poecie, tak dawnych jak nowych, aż do najbliższych czasów. O rzadkości wydań, ich cenie i t. p. Są tu ciekawe notatki.—Znany ze swoich prac statystycznych Maurycy Block, wydał ważne dzieło p. t. Dictionnaire général de l'économie politiqe. Gustaw Molinari wydał: Cours d' economie poltique.

— Pod nazwą Telefonji, urządził pan Reis telegraficzne przesyłanie dźwięków w znacznych odległościach za pomocą apparatu elektrycznego.

OGŁOSZENIA.

Прибывшіе въ Вильно отъ 25 по 29 іюля 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКАГО. Половцовъ, дѣй. ст. сов.; Тизенгаузенъ. баронъ полк.; Кейзерлингъ, графъ Гуго изъ Курляндіи; Роппъ баронъ изъ Курляндіи; Поль полк. коман., Фадѣевъ полк., Бѣлевцовъ маіоръ по полиц. части, Болтуцъ Францъ кол. сек. Браукофъ Иванъ чин жел. дор., фонъ Барановъ отст. кап. Эйхманъ Людвикъ чинов. при жел. дор. Желябужскій чин. особ. пор. Полонской чин. особ. пор. Ивашинцевъ тит. сов. Мейеръ кап., Гетце Генрихъ прус. подан., Фохтъ Людвикъ двор, Ушаковъ ротм. сум. гус. полк., Яковлевъ отстав. подпор., госпожи: Шмидтъ Теревія двор., Вань Марія помѣщ., Олевицкая Петронеля, Ястржембская Юстина помѣщ., Машинская Розалія.

ГОСТИННИЦА ЕВРОПА. Подполковникъ Леоновъ, над. сов. Аргеландеръ, тит. сов. Мѣдвѣдевъ, ротм. баронъ Ганъ, ген. маі. Рейбницъ, подпол. Зубновъ, шт.-кап. Тинковъ, пор. Бройдорфъ, подпол. Зеленскій, пол. Бѣлавскій, подпол. фонъ Риттеръ, полков. Ковалевскій, пор. Скалонъ, инж. Липпо, пом. Бутковскій, г-жа Садонская съ дочерью, нин, Шпринкъ, пол. Сюненбергъ, над. сов. Бутковскій, подпол. Зубковъ, подпор. Пѣтуховъ, прапорщ. Биронъ, инжин. Ледоухъ, ген. лейт. Немчиновъ, ген. адют. баронъ Корфъ, маі. Врубель, прап. Шауфъ, купецъ Голенбергъ, чин. Освалдъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКАГО. Полков. Левисонъ, инж. полк. Петръ Харнскій, жена кап. Евдокія Шрамо, пом. Валерія Витковская, поруч. Навроцкій, Строжевскій, Бруни и Андерсонъ, пом. Кересповскій, над. сов. Левковичъ, поруч. Мокріевичъ, над. сов. Григорьевъ, лекарь Гипполитъ Здановичъ, лекарь Петровскій, инж. Піотръ Илинъ, купецъ Адольфъ Браусманъ и Людвигъ Шмидтъ.

Przyjechali do Wilna od 25 do 29 lipca 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Połowcow rzeczywist. radca stanu, Tizenhauzen baron pułkownik, hr. Kejzerling, Hugo z Kurlan., Roppe baron z Kurlandji, Pol pułkownik Fadjejow pułkownik, Bielewcow major po policyjnéj części, Bołtuć Franc kollegjalny sekretarz., Braukof Jan uz. kolej żelaz., Baranow odstaw. kap. Ejchman Ludwik urzęd. drogi. żelaz., Zelabużski urzędnik do szczególn. polec., Połoński urzędnik do szczególn. polec., Iwaszyńcew rad. honor., Mejer kap. Getz Henryk prus. poddany, Focht Ludwik dworz. Uszakow rotm., Jakowlew odstawny podporucz. Panie: Szmidt Teresa dworzanka, Wań Marja obywatel., Olewicka Petronella, Jastrzembska Justyna obywatelka; Maszyńska Rozalja.

HOTEL EUROPEJSKI. Podpółkow. Leonow., radca dworu, Argelander, radca hon. Miedwiediew, rotmistrz baron Han, jenerał-major Rejbnic, podpółkow. Zubnow, sztabs-kap. Tinkow, porucz. Brojdorf, podpólk. Zeleński, półkow. Bielawski, podpółk. von-Ritter, półkow. Kowalewski, porucz. Skalon, inżynjer Lippo, obywatel Butkowski, jenerałowa Sadowska z córkami Barbarą i Heleną, urzęd. Szprynk, półk. Siunenberg, radca dworu Butkowski, podpółk. Zubkow, porucz. Piotuchow, chorąży Biron, inżynjer Ledouch, jenerał-porucz. Niemczynow, jenerał-adjutant baron Korf, major Wrubel, chor. Szauf, kupiec Holenberg, urzęd. Oswald.

HOTEL POZNAŃSKI. Półkow. Lewison, inżynjer półkow. Piotr Charński, żona kapitana Eudoksja Szramo, obyw. Walerja Witkowska, porucz. Nawrocki, Strożewski, Bruni i Anderson, ob. Kiersnowski, radca dworu Lewkowicz, porucz. Mokrijewicz, radca dworu Grygorjew, lekarz Hipolit Zdanowicz, lekarz Piotrowski, inżynjer Piotr Ilin, kupcy: Adolf Brauman i Ludwik Szmidt.

Дозволено Цензурою. 29 Іюля 1863 г. Вильно. W Drukarni A. H. Kirkora.